

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Випускна робота бакалавра

на тему «Аналіз формування та розподілу прибутку підприємства»

Виконала: студентка 4-го курсу, групи д4ЕФ

Спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Божко Т.С.

Керівник: к.е.н., доцент Філонич О.М.

Рецензент: директор

ТОВ «УКРБУДПРОЕКТСІТІ», Цапца В.Ю.

Засвідчую, що в цій роботі немає запозичень із

праць інших авторів без відповідних посилань

Божко Т.С.

Підтверджую достовірність даних, використаних

у роботі

Божко Т.С.

Полтава, 2024 року

АНОТАЦІЯ

Божко Т.С. «Аналіз формування та розподілу прибутку підприємства». Рукопис. Випускна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Полтава, 2024.

Робота містить 87 сторінку, 23 таблиці, 24 рисунка, список літератури з 87 джерел та 4 додатки.

Ключові слова: підприємство, прибуток, збиток, фінансові результати, доходи, витрати, грошові потоки, рентабельність.

Мета роботи – розкриття теоретичних засад формування, розподілу й використання прибутку підприємства та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення прибутковості підприємства в кризових умовах.

Об'єктом дослідження є процес формування та розподілу прибутку підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних положень щодо аналізу формування та розподілу прибутку підприємства на матеріалах ПрАТ «ВФ Україна».

У випускній роботі розглянуто комплекс питань, пов'язаних із дослідженням сутності, видів, особливостей формування, розподілу та використання прибутку підприємства, узагальненням методичних засад аналізу прибутку та рентабельності суб'єкта господарювання, дослідженням фінансового стану, ділової активності та ефективності формування й використання прибутку ПрАТ «ВФ Україна», обґрунтуванням резервів зростання прибутку та пріоритетних напрямів удосконалення процесів формування та розподілу прибутку підприємства в умовах економічної невизначеності.

ANNOTATION

Bozhko T.S. "Analysis of the formation and distribution of enterprise profits". Manuscript. Graduation thesis for the first (bachelor's) level of higher education in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance" – National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic", Poltava, 2024.

The work contains 87 pages, 23 tables, 24 figures, bibliography from 87 sources and 4 appendices.

Keywords: enterprise, profit, loss, financial results, income, expenses, cash flows, profitability.

The purpose of the work – to reveal the theoretical foundations of the formation, distribution and use of the company's profit and to develop practical recommendations for increasing the company's profitability in crisis conditions.

The object of study is the processes of formation and distribution of the company's profit.

The subject of research is a set of theoretical, methodological and practical provisions regarding the analysis of the formation and distribution of the company's profit based on the materials of PJSC "VF Ukraine".

The final work considers a set of issues related to the study of the essence, types, features of the formation, distribution and use of the profit, the generalization of the methodological principles of the enterprise's profit analysis, the study of the financial condition, business activity and efficiency of the profit formation and use based on the materials of JSC "VF Ukraine", the substantiation of profit growth reserves and priority directions for improving the processes of formation and distribution of enterprise profit in conditions of economic uncertainty.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Економічна сутність та види прибутку підприємства.....	6
1.2. Особливості формування, розподілу та використання прибутку суб'єкта господарювання.....	15
1.3. Методичні засади аналізу прибутку та рентабельності підприємства.....	22
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ВФ УКРАЇНА».....	30
2.1. Характеристика ресурсного забезпечення діяльності ПрАТ «ВФ Україна»...30	
2.2. Оцінювання фінансового стану підприємства.....	43
2.3. Аналіз формування та ефективності використання прибутку ПрАТ «ВФ Україна».....	52
РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В КРИЗОВИХ УМОВАХ.....	63
3.1. Резерви зростання прибутку підприємства.....	63
3.2. Напрями удосконалення процесів формування та використання прибутку підприємства в умовах економічної невизначеності.....	69
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79
ДОДАТКИ.....	87

				ВР д4ЕФ 20051			
	П. І. Б.	Підпис	Дата				
<i>Розроб.</i>	<i>Божко Т.С.</i>			<i>Аналіз формування та розподілу прибутку підприємства</i>	Літ.	Арк.	Акрушів
<i>Перевір.</i>	<i>Філонич О.М.</i>				3	87	
<i>Н. Контр.</i>	<i>Філонич О.М.</i>				<i>Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування</i>		
<i>Затверд.</i>	<i>Кулик В.А.</i>						

ВСТУП

В умовах ризиків і загроз воєнного стану забезпечення ефективності фінансово-економічної діяльності підприємства є складним завданням. Переважна більшість суб'єктів господарювання недоотримує планові обсяги прибутку через зростання непередбачуваних витрат з одночасним обмеженням можливостей отримувати докризові обсяги доходів. Тому зростає актуальність дослідження процесів формування та розподілу прибутку, а також розробки обґрунтованих рекомендацій щодо його оптимізації, що сприяє оптимізації внутрішніх процесів підприємства та максимізації його загальної вартості для всіх зацікавлених сторін.

Теоретичні й методичні положення аналізу процесів формування та розподілу прибутку підприємства досліджуються у наукових працях А. Сміта, П. Самуельсона, Ф. Найта, І. Бланка, Ф.Бутинця, М. Білика, О. Василика, Л. Птащенко, В. Герасимчука, В. Москаленка, С. Мішиної, А. Шеремета та ін. Утім, існує необхідність адаптації сформованих теоретико-методичних основ аналізу процесів формування та розподілу прибутку до нових викликів і загроз воєнного часу для вдосконалення практичних аспектів їх використання.

Метою роботи є розкриття теоретичних засад формування, розподілу й використання прибутку підприємства та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення прибутковості підприємства в кризових умовах.

Об'єктом дослідження є процес формування та розподілу прибутку підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних положень щодо аналізу формування та розподілу прибутку підприємства на матеріалах ПрАТ «ВФ Україна».

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

- розкрити економічну сутність та види прибутку підприємства;

- охарактеризувати особливості формування, розподілу та використання прибутку суб'єкта господарювання;
- узагальнити методичні засади аналізу прибутку та рентабельності підприємства;
- дослідити ресурсне забезпечення діяльності ПрАТ «ВФ Україна» та його фінансовий стан;
- проаналізувати формування та ефективність використання прибутку ПрАТ «ВФ Україна»;
- виявити резерви зростання прибутковості;
- обґрунтувати пріоритетні напрями удосконалення процесів формування та використання прибутку підприємства в умовах економічної невизначеності.

Для вирішення поставлених завдань і досягнення мети роботи були використані наступні методи дослідження: аналізу і синтезу, порівняння, узагальнення, аналітичний, статистичний, графічний, вертикального, горизонтального, факторного аналізу.

Інформаційною базою для написання випускної роботи є законодавчі акти, інструктивні матеріали, наукові публікації в періодичних виданнях, монографії, фінансова звітність ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022 роки.

Практична значимість дослідження полягає в можливості використання висновків та рекомендацій керівництвом підприємств різних галузей економіки для оцінки ефективності формування та розподілу прибутку, розробки стратегії оптимізації формування та розподілу прибутку, прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо використання прибутку для підвищення фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства.

Структура випускної роботи визначена метою та завданнями і включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та види прибутку підприємства

Прибуток підприємства є багатограним економічним явищем, яке відображає результативність діяльності підприємства та має суттєвий вплив на його фінансовий стан, економічний розвиток та макроекономічні процеси. Розуміння сутності прибутку та факторів, що впливають на його формування є важливим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, оцінки ефективності діяльності та забезпечення стійкого розвитку підприємства.

Фактично прибуток є різницею між сукупними доходами та сукупними витратами підприємства, тобто являю собою кінцевий фінансовий результат його діяльності і є важливим індикатором фінансової успішності та ефективності управління. Він впливає на здатність суб'єкта господарювання залучати інвестиції, дає уявлення про загальну економічну діяльність підприємства, виступає базою оподаткування, тому від його величини залежить обсяг наповнення бюджетів усіх рівнів.

З економічної точки зору прибуток являє собою частину доданої вартості, що залишається у суб'єкта господарювання після покриття його витрат на виробництво продукції, та є основою виробництва й розподілу валового внутрішнього продукту. Тому підприємство отримує прибуток після реалізації виготовленої продукції чи надання послуг, коли додана вартість, що формується в процесі підприємницької діяльності, набуває грошової форми [1].

Таким чином, прибуток можна об'єктивно вважати підсумковим показником і кінцевим результатом фінансово-економічної діяльності підприємства як суб'єкта господарювання. Відповідно, на формування прибутку впливають численні фактори, явища та процеси, що відбуваються у

зовнішньому середовищі функціонування бізнесу та внутрішні чинники, що залежать від організації виробництва та управління на самому підприємстві.

За результатами дослідження економічної літератури можна дійти до висновку, щодо відсутності єдиного трактування економічної сутності прибутку підприємства. Різні науковці визначають її за різними підходами (табл. 1.1). Сучасні трактування у переважній більшості визначають його як форму вияву доданої вартості після виготовлення продукції та частину доходу від реалізації продукції, яка переходить зі сфери виробництва у сферу обміну в результаті реалізації виготовленої продукції чи надання послуг господарюючим суб'єктом.

Таблиця 1.1

Визначень економічної сутності прибутку

Автор	Визначення
Білик М.Д.	Прибуток – це додаткова вартість, яка утворюється в процесі виробництва понад вартість спожитих виробничих ресурсів і робочої сили.
Поддєрьогін А. М.	Прибуток як частину додаткової вартості продукту, що реалізується підприємством, яка залишається після покриття витрат виробництва.
Бланк І. А.	Прибуток – мірило фінансового здоров'я підприємства, характеристика рентабельності вкладення коштів в активи конкретного підприємства.
Буряковський В.В.	Прибуток – це грошове вираження основної частини грошових накопичень, які створені підприємствами різних форм власності.
Мец В. О.	Прибуток – фінансова категорія, яка показує позитивний фінансовий результат, характеризує ефективність виробництва, свідчить про обсяг і якість виготовленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості.
Бойчик І. М.	Прибуток – частина чистого доходу, що залишається підприємству після відшкодування усіх витрат, пов'язаних із виробництвом, реалізацією продукції та іншими видами діяльності.
Ефимова О. В.	Прибуток – змінена форма додаткової вартості, виробленої, реалізованої, готової до розподілу, що сформована в процесі суспільного відтворення для задоволення різних інтересів підприємства та його власників.
Шеремет А. Д	Прибуток – основне власне внутрішнє фінансове джерело, яке забезпечує розвиток підприємства на принципах самофінансування.
Петрович Й. М.	Прибуток – основне джерело збагачення власників підприємства, розширення та модернізації виробництва.
Савлук В. П.	Прибуток – основний критерій ефективності господарювання.

* складено за джерелами [1, 3-7, 10]

Згідно з чинними нормативно-правовими актами та законодавством України, а саме НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов’язані з ними витрати [6]. Утім, з економічної точки зору прибуток можна розглядати з різних сторін, наведених на рис. 1.1.



Рис. 1.1. Підходи до трактування економічної сутності прибутку підприємства

Прибуток можна розглядати як додаткову вартість, створену на підприємстві в процесі його діяльності. Він відображає різницю між витратами на виробництво та реалізацію продукції та ринковою вартістю цієї продукції. У ринковій економіці прибуток виступає не лише як показник виробництва і споживання, але й як ключова складова процесу відтворення. Він формується в процесі виробництва, вносячи додану вартість; надходить на підприємство як частина виручки від продажу продукції, що робить його складовою обміну; при формуванні чистого прибутку відбувається процес розподілу валового

прибутку, відповідні пропорції якого визначають рівень споживання і задоволення інтересів різних суб'єктів ринкової економіки [9].

Розглядаючи прибуток як результат економічної діяльності варто відзначити, що він виникає внаслідок виробництва та реалізації продукції (робіт, послуг), що задовольняють потреби ринку. Відповідно, в подальшому саме прибуток є джерелом для самофінансування підприємства, його розширення та розвитку, тому кінцевою метою діяльності будь-якого суб'єкта господарювання є саме отримання й максимізація прибутку, чому сприяють ефективне використання ресурсів, зниження собівартості та оптимізація ціноутворення.

Таким чином, прибуток можна розглядати як джерело формування доходів, адже він може бути розподілений між власниками, персоналом, інвесторами та бюджетами різних рівнів, використовуючись відповідно як їх доходи у формі дивідендів, збільшення заробітної плати, інвестування в розвиток підприємства, сплати податків та інших зобов'язань.

Безумовно, прибуток є ключовим показником ефективності підприємницької діяльності, саме він відображає ефективність використання ресурсів, виробничої та комерційної діяльності підприємства, характеризує його конкурентоспроможність на ринку та здатність генерувати дохід для власників та інших зацікавлених сторін.

Розгляд прибутку як індикатора ефективності фінансово-економічної діяльності є виправданий тим, що за своєю суттю саме прибуток об'єднує в собі найважливіші аспекти підприємницької діяльності. Для отримання прибутку підприємець нарощує обсяги виробництва і реалізації продукції, розширює асортимент і підвищує якість продукції, використовує свій фінансово-економічний потенціал (майновий, фінансовий, трудовий тощо) з максимальною ефективністю, впроваджує заходи зі стимулювання продуктивності праці, прагне зменшувати виробничі витрати, проводить виважену цінову політику, шукає шляхи найраціональнішого розміщення

отриманого у попередні періоди прибутку для одержання найвищого ефекту від його реінвестування з усіх альтернативних варіантів.

Прибуток варто також розглядати як фактор стимулювання економічного розвитку, адже він є мотиватором для підприємств до збільшення виробництва, покращення якості продукції, зниження собівартості та підвищення конкурентоспроможності. Саме прибуток, як частина доданої вартості, що реінвестується, стимулює інвестиційну діяльність, науково-технічний прогрес та впровадження інновацій. Також прибуток підприємства є джерелом надходжень до бюджетів різних рівнів, адже він обкладається податками, які використовуються для фінансування державних видатків, соціальних програм та розвитку інфраструктури.

З економічної точки зору прибуток може слугувати індикатором макроекономічних процесів, інвестиційного клімату, ділової активності та загальної економічної ситуації. Сприятлива ринкова кон'юнктура створює умови для отримання прибутку, тому динаміка прибутку підприємств відображає загальні тенденції розвитку економіки країни.

Зростання прибутку вказує на підвищення ділової активності підприємства, збільшення потенційних можливостей та вартості бізнесу, а також свідчить про зростання економічних вигод його власників.

Перехід до ринкових умов господарювання посилив значення прибутку в економіці. Підприємства недержавної форми власності, маючи фінансову самостійність і незалежність, мають право вільно використовувати прибуток після сплати обов'язкових платежів і відрахувань. Прибуток є джерелом для задоволення внутрішніх потреб підприємств і також важливим джерелом формування бюджетних ресурсів держави. Таким чином, успішна й прибуткова діяльність підприємств є основою економічного розвитку країни [8].

Розглядаючи різні підходи до визначення сутності прибутку як економічної категорії, можна виділити його основні характеристики в ринковій економіці, що показано на рис. 1.2.

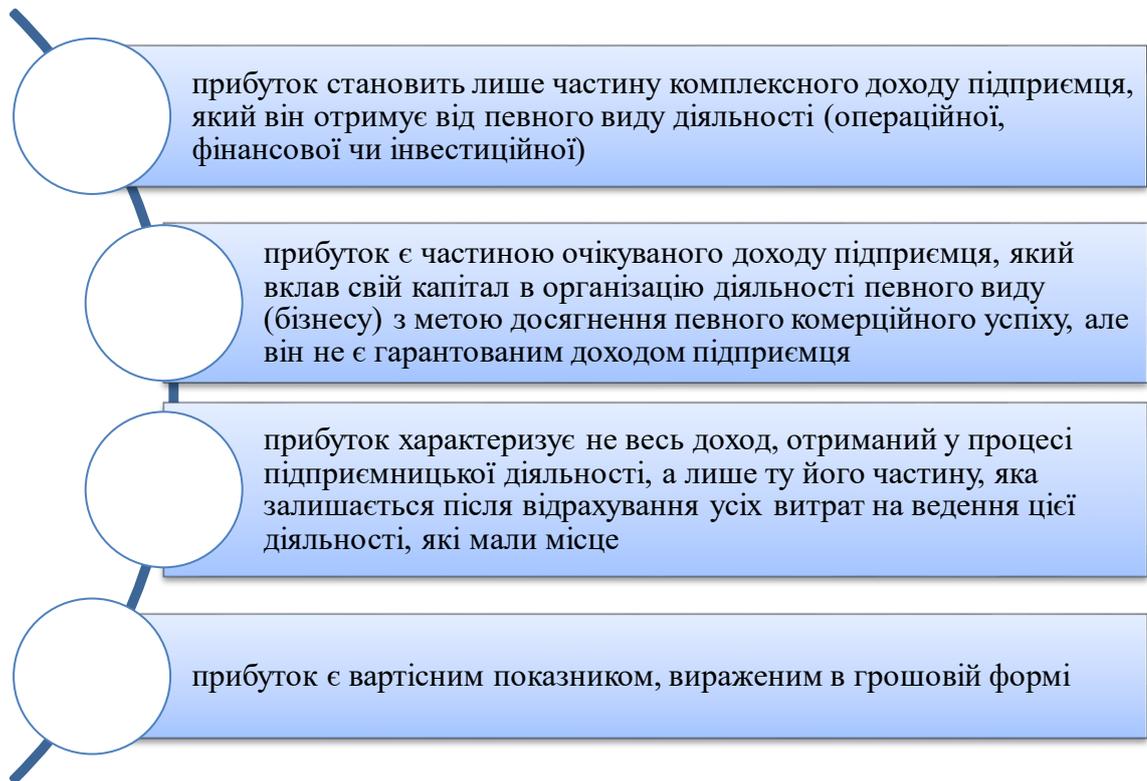


Рис. 1.2. Характеристики прибутку як економічної категорії

Отже, сутність прибутку варто розглядати як джерело задоволення інтересів (усвідомлених потреб) окремих осіб та соціальних груп, що виражаються через економічні відносини власності. У цьому контексті прибуток розглядається як позитивний фінансовий результат, який дозволяє задовольняти ці інтереси шляхом досягнення визначених цілей і завдань.

За результатами теоретичного узагальнення погоджуємося, що прибуток у ринковій економіці виконує три важливі функції: оціночну, розподільчу і стимулюючу. Оціночна функція виявляється в тому, що саме за величиною й динамікою отриманого прибутку робиться висновок про ефективність підприємницької діяльності. Зміст розподільчої функції проявляється в тому, що прибуток є джерелом валового внутрішнього продукту й бюджетів усіх рівнів та розподіляється між власниками підприємства й суспільством. Своєю чергою, стимулююча функція пояснюється тим, що частина прибутку відраховується до різноманітних фондів стимулювання й заохочення, соціального розвитку.

Окремо варто зупинитися на видах прибутку підприємства, які формуються в процесі його фінансово-економічної діяльності (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Класифікація прибутку за різними ознаками

Класифікаційна ознака	Види прибутку
1. За характером відбиття в обліку	Бухгалтерський прибуток
	Економічний прибуток
2. За характером діяльності підприємства	Прибуток від звичайної діяльності
	Прибуток від надзвичайних подій
3. За основними видами господарських операцій підприємства	Прибуток від реалізації продукції
	Прибуток від позареалізаційних операцій
4. За основними видами діяльності підприємства	Прибуток від операційної діяльності
	Прибуток від інвестиційної діяльності
	Прибуток від фінансової діяльності
5. За складом елементів, що формують прибуток	Маржинальний прибуток характеризує
	Валовий прибуток характеризує
	Чистий прибуток
6. За характером оподаткування прибутку	Оподаткована частина прибутку.
	Неоподаткована частина прибутку.
7. За характером інфляційної «очистки» прибутку	Номінальний прибуток
	Реальний прибуток
8. За достатністю рівня формування	Нормальний прибуток
	Низький прибуток
	Високий прибуток
9. За ступенем використання	Нерозподілений прибуток
	Розподілений прибуток

* складено за джерелами [1, 21, 25]

За характером відбиття в обліку прибуток прийнято поділяти на бухгалтерський та економічний, які є взаємодоповнюючими показниками, що надають різну інформацію про фінансовий стан та результативність діяльності підприємства. Так, показує, бухгалтерський прибуток відображається у бухгалтерській та фінансовій звітності і показує скільки грошей заробило підприємство за певний період, а економічний прибуток крім цього враховує додатковий дохід, який отримало підприємство порівняно з найкращою альтернативною можливістю інвестування своїх ресурсів. Таким чином,

економічний прибуток є більш точним показником, але його складніше розрахувати.

За характером діяльності підприємства прибуток у фінансовій звітності поділяють на прибуток від звичайної діяльності, який генерується від основних видів діяльності підприємства, тобто тих, які постійно здійснюються й очікуються протягом його роботи, та від надзвичайної діяльності, який виникає від рідкісних або непередбачуваних подій, які не пов'язані з основною діяльністю підприємства. Для прикладу, прибуток від надзвичайної діяльності може включати продаж невикористовуваних активів, отримання страхового відшкодування за надзвичайну подію, виграш у лотерею тощо. Розмежування між прибутком від звичайної діяльності та прибутком від надзвичайної діяльності дозволяє краще зрозуміти джерела та стійкість прибутку підприємства. Аналіз цих двох видів прибутку допомагає інвесторам та кредиторам оцінити фінансовий стан та перспективи розвитку підприємства.

З точки зору прогнозування важливим є також поділ на прибуток від реалізації продукції, що генерується від основної діяльності підприємства, тобто продажу товарів (робіт, послуг), виготовлених або придбаних для перепродажу, та прибуток від позареалізаційних операцій, що виникає від операцій, не пов'язаних з основною діяльністю, а стосується додаткової інвестиційної, фінансової діяльності та інших операцій. За інвестиційною діяльністю прибуток може формуватися в разі перевищення відповідних доходів над витратами в результаті інвестицій в цінні папери, отримання дивідендів, процентів за депозитами тощо. А в результаті фінансової діяльності він отримується на курсових різницях, доходу від емісії цінних паперів, отриманих штрафів, пеней, неустойок. Інші операції включають продаж невикористовуваних активів, отримання страхового відшкодування, доходи від здачі майна в оренду, доходи від інших позареалізаційних операцій.

Прибуток від реалізації продукції є прямим результатом основної діяльності підприємства і, як правило, є більш прогнозованим, а прибуток від позареалізаційних операцій не є прямим результатом основної діяльності, він

виникає як додатковий або супутній дохід і є менш прогнозованим, бо залежить від різних факторів, які не завжди піддаються контролю підприємства [25].

За складом елементів, що формують прибуток, його поділяють на маржинальний, валовий та чистий. Маржинальний прибуток залишається після вирахування з виручки від реалізації змінних витрат, тобто тих витрат, які залежать від обсягу виробництва, й характеризує частину прибутку, яка може бути використана для покриття постійних витрат та отримання чистого прибутку. Якщо маржинальний прибуток збільшити на величину прибутку від інших реалізаційних операцій (продажу невикористовуваних активів, отримання страхового відшкодування тощо), то отримуємо валовий прибуток. А чистий прибуток підприємства відрізняється від валового на суму постійних витрат, які не змінюються залежно від обсягу виробництва/продажу (наприклад, оренда, зарплата управлінського персоналу, амортизація), та інших витрат, не пов'язаних із основною діяльністю (наприклад, штрафи, пені, неустойки сплачені) [30].

За характером оподаткування в залежності від специфіки бізнесу може бути прибуток, що підлягає оподаткуванню, та неоподатковувана частина прибутку.

Залежно від врахування впливу інфляції прибуток може бути номінальний і реальний. У фінансовій звітності відображається номінальний прибуток, тобто це фактична величина отриманого прибутку, виражена у поточних цінах на момент його отримання. Натомість, реальний прибуток враховує вплив інфляції і розраховується шляхом коригування номінального прибутку на її рівень. По суті, реальний прибуток показує, скільки товарів та послуг можна купити на отриманий номінальний прибуток, з урахуванням інфляції.

За достатністю прибуток можна поділяти на нормальний, високий або низький. Важливо зазначити, що рівень нормального прибутку може змінюватися залежно від галузі, економічного стану та інших факторів. Загалом, нормальним вважається такий прибуток, який приносить економічні вигоди від ведення бізнесу більші, ніж альтернативне вкладення цих коштів,

приміром, на депозит, тобто коли після відшкодування всіх поточних витрат підприємства залишається дохід, що дорівнює мінімальній ставці депозитного відсотка. Якщо отриманий прибуток від бізнесу перевищує дохід від депозиту, він вважається нормальним. Низький прибуток вказує на рівень формування доходу, що нижче нормального рівня прибутку, а високий прибуток, відповідно, вказує на рівень формування доходу, що перевищує нормальний рівень прибутку.

За характером розподілу та використання прибуток поділяється на розподілений, який виплачується акціонерам для використання ними на свій розсуд, і нерозподілений, що залишається в розпорядженні компанії і може бути використаний для інвестування в розвиток бізнесу, погашення боргів або інших цілей. Останній збільшує величину власного капіталу підприємства і в наступні періоди відображається у першому розділі пасиву балансу.

Отже, визначення економічної сутності та видів прибутку дозволяє сформулювати теоретико-методичну базу подальшого дослідження процесів його формування і використання.

1.2. Особливості формування, розподілу та використання прибутку суб'єкта господарювання

У сучасних умовах ринкової економіки прибуток, будучи основною метою підприємницької діяльності, має ключове значення для формування внутрішніх фінансових ресурсів підприємства, необхідних для його розвитку і сприяння економічному зростанню країни в цілому. Прибуток виступає основним чинником підвищення ринкової вартості підприємства, задоволення соціальних потреб суспільства, а також важливим захисним механізмом, що допомагає уникнути фінансових ризиків і забезпечує стійкість підприємства в умовах конкуренції.

Особливості формування і розподілу прибутку підприємства залежать від сфери (галузі) діяльності суб'єкта господарювання, форми його власності, економічної кон'юнктури та рівня розвитку ринкових відносин.

Фактори, що впливають на прибуток, є різноманітними і численними, і їх усіх врахувати важко. Вони поділяються на основні, які мають визначальний вплив на рівень і суму прибутку, та другорядні, які часто не отримують достатньої уваги. Крім того, всі ці фактори можна класифікувати на зовнішні та внутрішні (рис. 1.3), які між собою тісно пов'язані та можуть впливати як негативно, так і позитивно на формування прибутку.

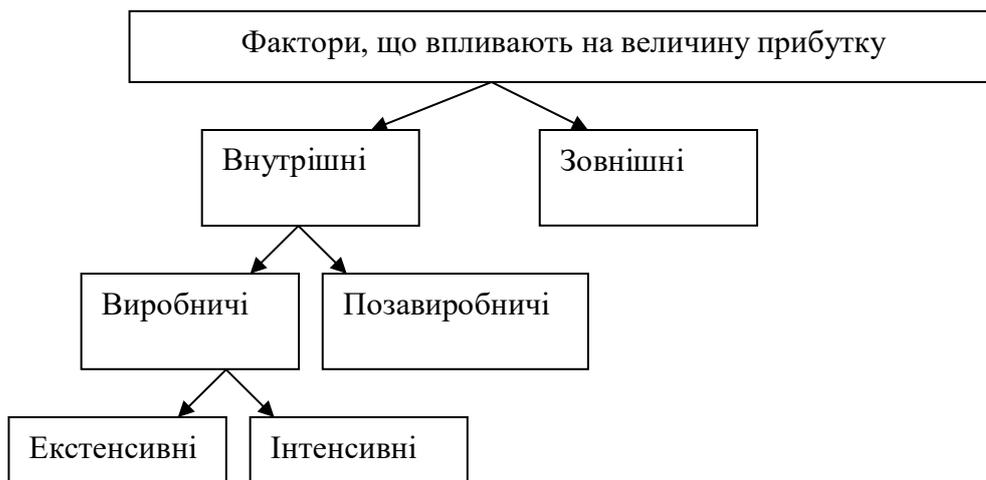


Рис. 1.3. Фактори, що впливають на величину прибутку [32]

Зовнішні фактори, які впливають на прибуток, найчастіше включають економічну кон'юнктуру (зростання чи падіння попиту на продукції та цін), державне регулювання, податкову політику, геополітичні виклики і загрози, війни та конфлікти, природні умови та інші аспекти. Управління ціновою політикою підприємства на споживчому ринку, використання сприятливої торговельної кон'юнктури в певні періоди року або місяців також впливає на отримання прибутку. Збільшення цін на товари може сприяти розширенню продажів сезонних товарів перед початком сезону, участі в аукціонах і товарних біржах, а також експорту конкурентоздатних товарів за сприятливих обмінних курсів. Ці фактори не залежать від внутрішніх дій підприємств, але значно впливають на їхній прибуток.

Внутрішні фактори, що впливають на прибуток і рентабельність, включають ті, які пов'язані із зростанням роздрібного товарообігу, а також

ресурсні фактори, такі як стан та умови експлуатації ресурсів, їх склад і обсяг. Вони поділяються на виробничі і позавиробничі. Виробничі фактори включають наявність і ефективне використання засобів праці, трудових і фінансових ресурсів. Вони поділяються на екстенсивні, які впливають через зміни в обсязі ресурсів і часі роботи, і інтенсивні, які впливають через підвищення якості і продуктивності ресурсів і технологій. Позавиробничі фактори включають постачальницько-збутову діяльність, природоохоронні аспекти, соціальні умови праці і побуту, інші соціальні чинники [32].

Основна величина прибутку підприємства формується від його основної (операційної) діяльності, на яку прямо впливають фактори, що наведені на рис. 1.4.



Рис. 1.4. Фактори формування прибутку від основної діяльності підприємства

При веденні фінансово-господарської діяльності всі ці фактори є взаємозалежними і тісно пов'язаними між собою. Прямий вплив на витрати виробництва, а отже і на прибуток, залежить від ефективного і економного використання матеріальних ресурсів, оскільки витрати на матеріали зазвичай становлять від 60 до 90% собівартості продукції [11]. Ці фактори безпосередньо впливають на обсяг доходів, а, отже, і на прибуток підприємства. При однаковому рівні доходів підприємство може отримувати різний розмір прибутку, що залежить від рівня витрат обігу. Витрати обігу формуються під впливом таких чинників, як обсяг торгового обороту, структура і асортимент продукції, джерела постачання товарів, географічне розташування контрагентів, умови угод страхування, продуктивність праці на підприємстві, ефективне використання ресурсів, структура капіталу, розміри матеріально-технічної бази і інші. Ці вищезазначені чинники мають безпосередній вплив на прибуток від реалізації товарів.

Прибуток підприємства може зростати і за рахунок доходів від позареалізаційних операцій, вирахованих витрат на ці операції. Збільшення доходів від позареалізаційних операцій може бути досягнуте шляхом інвестування вільних грошових коштів у різноманітні цінні папери, їх продаж на фінансовому ринку, придбання депозитних сертифікатів банків або утримання депозитних рахунків, здачі в оренду основних фондів, які в даний час не використовуються, стягнення збитків з винних осіб і їх своєчасне погашення, стягнення штрафних санкцій, накладених на контрагентів, компенсація втрат від інфляції і непотрачених можливостей. Прибуток від позареалізаційних операцій зростатиме, якщо уникати непродуктивних витрат і збитків.

Отже, формування прибутку підприємства потребує врахування описаних зовнішніх і внутрішніх чинників. Діяльність фінансового менеджменту має бути направлена на максимізацію прибутку як основного джерела його економічного розвитку, самофінансування та інвестування або ж підтримку його на достатньому рівні для забезпечення фінансової стійкості й платоспроможності підприємства в кризових умовах.

Структурно-логічна схема формування чистого прибутку підприємства представлена на рис. 1.5.

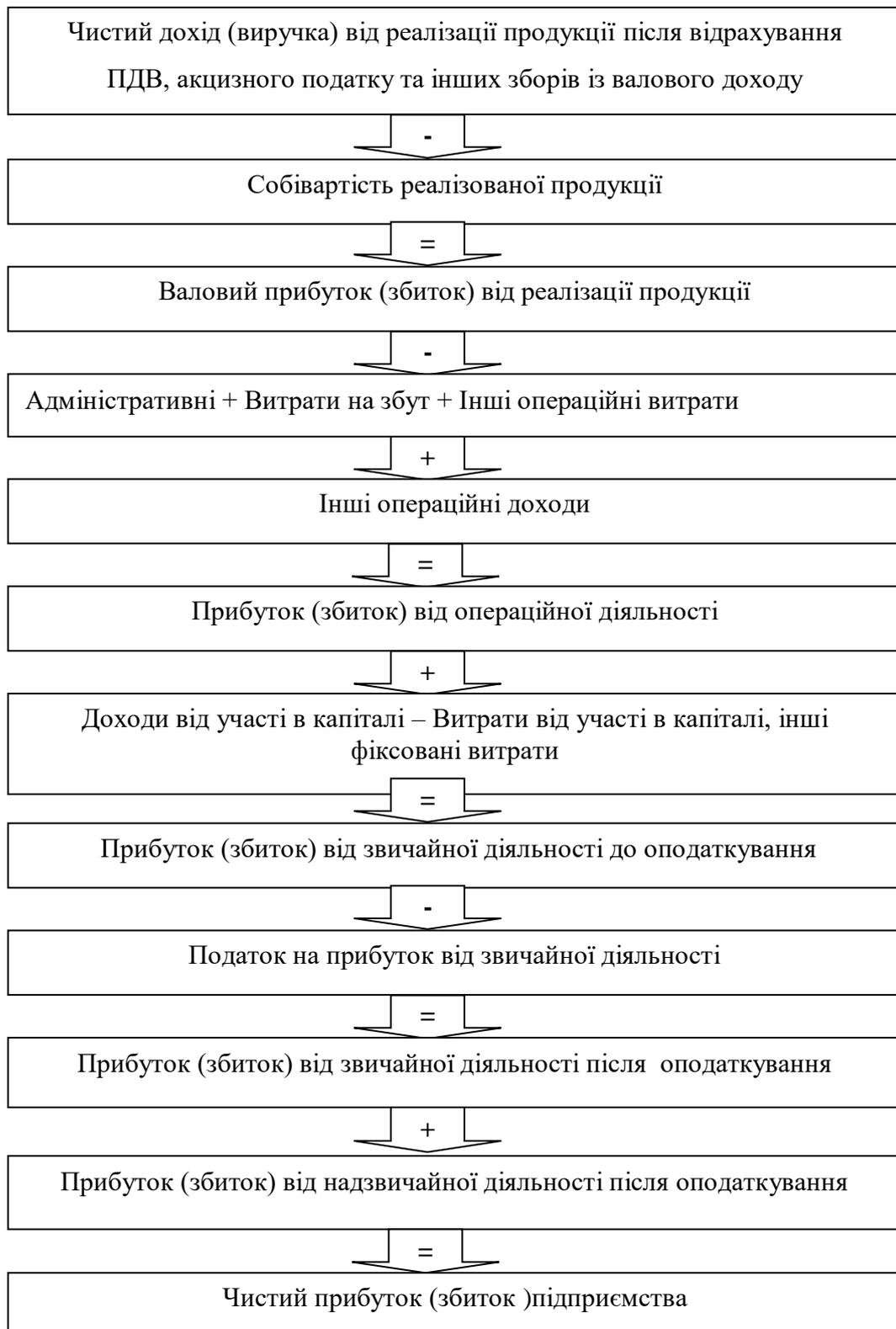


Рис. 1.5. Структурно-логічна схема формування чистого прибутку (збитку) підприємства

Наявність чистого прибутку від поточної діяльності підприємства дозволяє йому втілювати стратегію розвитку замість простого виживання на ринку. Для комерційного підприємства чистий прибуток може бути використаний для поповнення резервного фонду та реінвестування у необоротні активи, зокрема в основні засоби для збільшення виробничої потужності. Чистий прибуток на підприємстві може відкривати можливості для збільшення обсягів як операційної (основної) діяльності, так і інвестицій [3].

Отриманий прибуток підприємства може спрямовуватися за двома основними напрямками: на розширення своєї діяльності й забезпечення подальшого розвитку бізнесу шляхом самофінансування, або ж на формування фінансових ресурсів держави, задоволення потреб власників та інших суб'єктів економічних відносин. Таким чином, при розподілі прибутку підприємства мають бути враховані економічні інтереси підприємства, як суб'єкта господарювання, його працівників, власників, а також держави.

Економічні інтереси держави представлені часткою прибутку, яка сплачується у вигляді податків та обов'язкових платежів. Для підприємства як виробника товарів і послуг важливим є обсяг прибутку, який залишається в його розпорядженні для вирішення виробничих і соціальних завдань. Працівники підприємства цікавляться розміром прибутку, що використовується для матеріального стимулювання, соціальних виплат та розвитку соціальної сфери. Власників підприємства цікавить розмір фонду виплати дивідендів і частина прибутку, яка спрямовується на виробничий розвиток та збільшення капіталу. Оскільки прибуток є єдиним джерелом реалізації економічних інтересів усіх зазначених сторін, жодна з них не може мати пріоритетів, оскільки це може призвести до порушення інтересів інших сторін. Наприклад, надмірне оподаткування прибутку підприємства може знизити його економічний інтерес в збільшенні прибутку, що в свою чергу призведе до зменшення податкових надходжень до бюджету.

Розв'язання цієї задачі є основаним при розподілі та використанні прибутку. Прибуток відіграє центральну роль у загальній системі економічних інструментів управління, оскільки всі вони безпосередньо або опосередковано

пов'язані з прибутком, включаючи кредити, ціни, собівартість та інші економічні показники. Це стосується не лише економічних інтересів держави, підприємства як суб'єкта господарювання, робітників і власника підприємства, але й спільного інтересу в їх збалансованому задоволенні [4].

Загалом, розподіл прибутку підприємство проводиться у два етапи. На першому здійснюється розподіл загального прибутку між державою та підприємством. На другому етапі, прибуток, що залишився у розпорядженні підприємства розподіляється на економічний, соціальний розвиток, матеріальне заохочення працівників, виплату дивідендів власникам, створення резервних фондів тощо.

При розподілі прибутку між державою і підприємством важливою є відповідна пропорція, що виражається у ставці податку на прибуток. Базова ставка станом на початок 2024 року становить 18%. У залежності від фіскальної політики держави на цьому етапі можуть створюватися умови для подальшого стимулювання підприємницької діяльності через ставку оподаткування, надання податкових пільг, або ж навпаки – її згортання через недостатнє задоволення потреб підприємства. Тому від цього залежить розвиток національної економіки в цілому.

Чистий прибуток, який залишається у розпорядженні підприємства після сплати загальнообов'язкових податків і платежів, надходить у розпорядження підприємства. Успішність функціонування підприємства в значній мірі залежить від якості управлінських рішень, що стосуються використання прибутку, який залишився в розпорядженні підприємства. При прийнятті таких рішень власники або менеджери повинні враховувати фінансові потреби підприємства, необхідність формування резервів, а також важливість виробничого і соціального розвитку. До цього ж вони мають оцінювати можливості для прибуткових фінансових вкладень та інші аспекти.

Отже, від ефективності організації процесів формування і використання прибутку підприємства залежить його подальший розвиток, добробут його власників, працівників, суспільства та розвиток національної економіки в цілому.

1.3. Методичні засади аналізу прибутку та рентабельності підприємства

Аналіз формування та розподілу прибутку є важливою складовою частиною комплексної оцінки фінансового стану та ефективності роботи підприємства. Він дає можливість керівництву, інвесторам та кредиторам оцінити рівень рентабельності та прибутковості підприємства; джерела та фактори, які впливають на формування прибутку; ефективність використання ресурсів та стратегії розвитку; дивідендну політику та інвестиційну привабливість. На основі цього приймаються обґрунтовані рішення щодо шляхів підвищення прибутку та покращення фінансових показників, розподілу прибутку між акціонерами, інвестуванням та реінвестуванням, а також щодо оптимізації витрат та максимізації ефективності використання ресурсів.

У науковій літературі не існує єдиного універсального методичного підходу до аналізу формування та розподілу прибутку. Вибір методів аналізу залежить від цілей дослідження, специфіки діяльності підприємства та доступної інформації. Для отримання комплексної та об'єктивної оцінки рекомендується використовувати комбінацію різних методів аналізу, наведених на рис. 1.6.

Аналіз формування та розподілу прибутку є важливим інструментом для прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності роботи підприємства та його інвестиційної привабливості. Тому при його проведенні можуть використовуватися й інші методи, як от аналіз рентабельності, точковий аналіз беззбитковості, SWOT-аналіз, PEST-аналіз.

Важливим етапом аналізу є дослідження порядку формування чистого прибутку підприємства, детальний аналіз складу та динаміки чистого прибутку. Це дозволяє оцінити вплив різних факторів на кінцевий результат діяльності підприємства.

Зважаючи на те, що основна частина прибутку формується в результаті операційної діяльності одним із напрямів аналізу формування і розподілу прибутку є оцінювання ефективності саме операційної діяльності підприємства.

Горизонтальний та вертикальний аналіз	Факторний аналіз	Порівняльний аналіз	Аналіз динаміки
<ul style="list-style-type: none"> • Горизонтальний аналіз полягає в порівнянні абсолютних та відносних показників формування та розподілу прибутку за різні звітні періоди. • Вертикальний аналіз полягає в розрахунку питомої ваги (структури) окремих елементів формування та розподілу прибутку в загальному їх обсязі. 	<ul style="list-style-type: none"> • Цей метод дозволяє визначити вплив факторів (витрат, обсягів продажів, цін тощо) на формування та розподіл прибутку. • Для цього використовуються різні методи факторного аналізу, такі як метод різниць, метод ланцюгових підставок, індексний метод. 	<ul style="list-style-type: none"> • Цей метод полягає в порівнянні показників формування та розподілу прибутку даного підприємства з аналогічними показниками іншими підприємств галузі або ринку. • Це дозволяє оцінити конкурентноспроможність та ефективність роботи підприємства. 	<ul style="list-style-type: none"> • Цей метод полягає в дослідженні зміни показників формування та розподілу прибутку протягом певного періоду. • Це дозволяє виявити тенденції та закономірності розвитку підприємства.

Рис. 1.6. Методи аналізу прибутку підприємства

Традиційно операційна діяльність включає в себе різні бізнес-процеси, що здійснюються з використанням ресурсів підприємства, тому її дослідження базується на вивченні динаміки обсягів виробництва та реалізації продукції; оцінюванні виконання планів з виробництва та реалізації продукції і проведення факторного аналізу для визначення основних чинників відхилень; оцінюванні виконання планів з асортименту та структури випуску продукції; аналізі витрат на брак; оцінюванні комплектності та ритмічності виробництва і реалізації продукції; аналізі якості продукції; ідентифікації потенційних можливостей для збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції.

Основні завдання аналізу операційної діяльності можна згрупувати у чотири тематичні блоки, які представлено на рис. 1.7. На початковому етапі такого аналізу варто оцінити майновий і фінансовий потенціал підприємства на основі детального аналізу балансу підприємства. Аналіз балансу може проводитися за одним із трьох способів: 1) безпосередній аналіз за складом статей балансу; 2) побудова аналітичного балансу шляхом агрегування

однорідних за складом статей; 3) додаткова очистка балансу від регулюючих статей з подальшим агрегуванням статей [37].

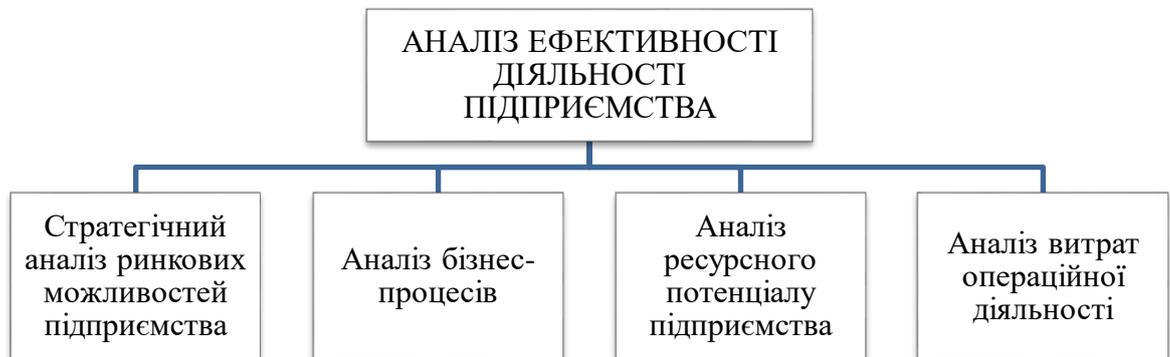


Рис. 1.7. Структурно-логічна схема аналізу ефективності діяльності підприємства

Після оцінювання активів та джерел їх фінансування варто проаналізувати в цілому фінансовий стан підприємства, що дозволить визначити рівень його фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності та рентабельності. Маючи загальне уявлення про фінансовий стан підприємства можна здійснювати детальний аналіз доходів і витрат підприємства, а також його грошових потоків, щоб оцінити ефективність формування і використання прибутку.

Аналіз доходів спрямований на визначення рентабельних видів діяльності, встановлення критеріїв ефективності для укладання комерційних угод з закупівлі товарів, розробку гнучкої цінової політики під час закупівлі та продажу товарів й використання системи цінових знижок та їх своєчасне впровадження для збільшення обсягів реалізації товарів або прибутковості.

В результаті детального аналізу доходів оцінюються кінцеві результати діяльності підприємства, виявляються основні причини змін у динаміці та порівнюються з аналогічними підприємствами регіону чи конкурентами. Важливими аспектами є виявлення резервів для збільшення прибутку, покриття

збитковості, підвищення рентабельності та розробка конкретних заходів на майбутнє.

Для цього здійснюється порівняльний аналіз доходів і витрат підприємства в динаміці, досліджуються тенденції зміни доходів за видами діяльності підприємства, товарними групами, порівнюється фактичний обсяг отриманих доходів із плановими, виявляються причини недоотримання планового прибутку, аналізуються показники рентабельності за звітний період і в динаміці (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Показники рентабельності підприємства

Назва показника	Формула розрахунку и умовні позначення	Економічний зміст	Позитивна тенденція (нормативне значення)
1	2	3	4
1. Коефіцієнт рентабельності операційних активів (K_{POA})	$K_{POA} = \text{ЧП од} / A_o \text{ сер.}$, де ЧП од – сума чистого прибутку від операційної діяльності в звітн. періоді, тис. грн.; A_o сер. – середні операційні активи, тис. грн.	Показує, скільки чистого прибутку від операційної діяльності припадає на одиницю операційних активів, які використовуються в звітному періоді	Збільшення
2. Коефіцієнт валової рентабельності операційних витрат (K_{POB})	$K_{POB} = \text{ВПод} / \text{Вод}$, де ВПод – сума валового прибутку від операційної діяльності в звітному періоді, тис. грн.; Вод – загальна сума постійних і змінних операційних затрат (витрат) в звітному періоді, тис. грн.	Показує скільки валового прибутку від операційної діяльності припадає на одиницю сукупних витрат, понесених підприємством в звітному періоді	Збільшення
3. Коефіцієнт рентабельності активів (коефіцієнт економічної рентабельності) (K_{PA})	$K_{PA} = \text{ЧП} / A \text{ сер.}$, де ЧП – сума чистого прибутку, тис. грн.; A сер. – середня вартість всіх активів в звітному періоді, тис. грн.	Показує, скільки чистого прибутку приходить на одиницю засобів, інвестованих в активи підприємства	Збільшення
4. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу (коефіцієнт фінансової рентабельності) (K_{PBK})	$K_{PBK} = \text{ЧП} / \text{BK сер.}$, де ЧП – сума чистого прибутку, тис. грн.; BK сер. – середня вартість власного капіталу, тис. грн.	Показує скільки чистого прибутку припадає на одиницю власних коштів підприємства	$K_{PBK} \geq 0,2$

Продовження таблиці 1.3

1	2	3	4
5. Період окупності власного капіталу (T_{OKBK}), дні	$T_{OKBK} = BK_{сер.} / ЧП$ BK сер. – середньорічна вартість власного капіталу підприємства, тис. грн.; ЧП – чистий прибуток, тис. грн.	Показує, за який термін окупається вкладення власних коштів у діяльність підприємства	Зменшення
6. Коефіцієнт валової рентабельності продажу (обороту) (K_{BPI})	$K_{PI} = ВП / ВР$, де ВП – валовий прибуток, тис. грн.; ВР – виручка від реалізації, тис. грн.	Показує скільки валового прибутку припадає на одиницю виручки від реалізації продукції в звітному періоді	Збільшення
7. Коефіцієнт операційної рентабельності продажу (обороту) (K_{OPPI})	$K_{PI} = ОП / ВР$, де ОП – прибуток від операційної діяльності, тис. грн.; ВР – виручка від реалізації, тис. грн.	Показує скільки прибутку від операційної діяльності припадає на одиницю виручки від реалізації продукції в звітному періоді	Збільшення
8. Коефіцієнт чистої рентабельності продажу (обороту) ($K_{ЧPI}$)	$K_{PI} = ЧП / ВР$, де ЧП – чистий прибуток, тис. грн.; ВР – виручка від реалізації, тис. грн.	Показує скільки чистого прибутку припадає на одиницю виручки від реалізації продукції в звітному періоді	Збільшення $\geq 0,2$
9. Коефіцієнт рентабельності основних засобів (K_{PO3})	$K_{PO3} = Пдоп / ОВФсер.$, де Пдоп – прибуток до оподаткування, тис. грн.; ОВФсер. – середньорічна вартість основних виробничих засобів підприємства, тис. грн.	Показує, скільки прибутку припадає на одиницю основних засобів підприємства	Збільшення
10. Коефіцієнт рентабельності оборотних активів (K_{POA})	$K_{PO3} = Пдоп / ОА сер.$, де Пдоп – прибуток до оподаткування, тис. грн.; ОА сер. – середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	Показує, скільки прибутку припадає на одиницю оборотних активів підприємства	Збільшення
11. Коефіцієнт рентабельності виробничих запасів (K_{PBP})	$K_{PBP} = Пдоп / Зсер.$, де Пдоп – прибуток до оподаткування, тис. грн.; Зсер. – середньорічна вартість запасів, тис. грн.	Показує, скільки прибутку припадає на одиницю виробничих ресурсів підприємства	Збільшення
12. Коефіцієнт рентабельності трудових ресурсів (K_{PTP})	$K_{PTP} = Пдоп / Воп$, де Пдоп – прибуток до оподаткування, тис. грн.; Воп – витрати на оплату праці, тис. грн.	Показує, скільки прибутку припадає на одиницю трудових ресурсів підприємства	Збільшення
13. Коефіцієнт рентабельності господарських ресурсів (K_{PTP})	$K_{PBP} = Пдоп / ГРсер.$ де Пдоп – прибуток до оподаткування, тис. грн.; ГРсер. – середньорічна вартість господарських ресурсів, тис. грн.	Показує, скільки прибутку припадає на одиницю господарських ресурсів підприємства	Збільшення
14. Коефіцієнт рентабельності власного оборотного капіталу (K_{PBO3})	$K_{PBO3} = ЧП / ВОЗсер.$ ЧП – сума чистого прибутку, тис. грн.; ВОЗ сер. – середньорічні власні оборотні засоби, тис. грн.	Показує, скільки чистого прибутку приносить 1 грн. власного оборотного капіталу підприємства	Збільшення

Продовження таблиці 1.3

1	2	3	4
15. Коефіцієнт рентабельності перманентного капіталу ($K_{РПК}$)	$K_{РПК} = \text{ЧП} / \text{ПК сер.}$, де ЧП – сума чистого прибутку, тис. грн.; ПК – середньорічний перманентний капітал, тис. грн.	Показує, скільки чистого прибутку приносить 1 грн. перманентного капіталу підприємства	Збільшення
16. Коефіцієнт рентабельності авансованого капіталу ($K_{РАК}$)	$K_{РАК} = \text{ЧП} / \text{АК сер.}$, де ЧП – сума чистого прибутку, тис. грн.; АК – середньорічний авансований капітал, тис. грн.	Показує, скільки чистого прибутку приносить 1 грн. авансованого капіталу підприємства	Збільшення
17. Коефіцієнт рентабельності продукції ($K_{РП}$)	$K_{РП} = \text{ВП} / \text{Соб}$, де ВП – сума валового прибутку в звітному періоді, тис. грн.; Соб – собівартість реалізованої продукції в звітному періоді, тис. грн.	Показує скільки валового прибутку приносить 1 грн. собівартості виготовлення продукції	Збільшення
18. Коефіцієнт оподаткування прибутку ($K_{ОП}$)	$K_{ОП} = \text{ППп} / \text{ВП}$, де ППп – сума податків та зборів та ін. обов'язкових платежів, виплачених за рахунок прибутку, тис. грн., ВП – валовий прибуток, тис. грн.	Показує питому вагу податків та зборів виплачених за рахунок прибутку в загальній сумі валового прибутку	Зменшення
19. Коефіцієнт чистого прибутку ($K_{ЧП}$)	$K_{ЧП} = \text{ЧП} / \text{ВП}$, де ЧП – чистий прибуток, тис. грн., ВП – валовий прибуток, тис. грн.	Показує питому вагу чистого прибутку в загальній величині валового прибутку	Збільшення
20. Коефіцієнт капіталізації прибутку ($K_{КП}$)	$K_{КП} = \text{ЧПК} / \text{ЧП}$, де ЧПК – сума капіталізованого чистого прибутку, тис. грн.; ЧП – чистий прибуток в звітному періоді, тис. грн.	Показує питому вагу капіталізованого прибутку в загальній сумі чистого прибутку (яка частина прибутку підприємства направлена в оборот)	Величина показника залежить від особливості політики підприємства
21. Коефіцієнт споживання прибутку ($K_{СП}$)	$K_{СП} = \text{ЧПс} / \text{ЧП}$, де ЧПс – сума чистого прибутку направлено на споживання, тис. грн.; ЧП – чистий прибуток в звітному періоді, тис. грн.	Показує питому вагу спожитого прибутку в загальному розмірі чистого прибутку	Величина показника залежить від особливості політики підприємства
22. Коефіцієнт виплати прибутку власникам (коефіцієнт дивідендних виплат) ($K_{ДВ}$)	$K_{ДВ} = \text{ЧПд} / \text{ЧП}$, де ЧП – чистий прибуток в звітному періоді, тис. грн., ЧПд – сума чистого прибутку виплачена власникам підприємства, тис. грн.	Показує питому вагу чистого прибутку, виплаченого власникам у вигляді дивідендів, в загальній сумі чистого прибутку	Величина показника залежить від особливості політики підприємства
23. Коефіцієнт прибутку власників на вкладений капітал ($K_{ПВ}$)	$K_{ПВ} = \text{ЧПд} / \text{ВК сер.}$, де ЧПд – сума чистого прибутку виплачена власникам підприємства, тис. грн., ВКсер. – середня вартість власного капіталу, тис. грн.	Показує скільки одиниць дивідендних виплат припадає на одиницю коштів, вкладених власниками в капітал підприємства	Збільшення
24. Прибутковість інвестицій у підприємство (Π_i)	$\Pi_i = \text{ЧП} / I$, де ЧП – сума чистого прибутку, тис. грн.; I – інвестиції, тис. грн.	Показує ефективності управління компанією	

Важливим етапом аналізу прибутку є його факторний аналіз, що дозволяє виявити резерви збільшення прибутку і підвищення рентабельності.

Факторний аналіз валового прибутку підприємства варто розпочати з розрахунку загальних змін у його валовому прибутку за формулою 1.1.

$$\Delta \text{ВП} = \text{ВП}_1 - \text{ВП}_0 \quad (1.1)$$

де ВП_1 і ВП_0 – величина валового прибутку у звітному та базовому році відповідно.

Після цього досліджується вплив відпускних цін на реалізацію, змін в обсязі, структурі продукції, її собівартості. Вплив вищезазначених факторів визначається за формулами, наведеними в табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Формули для визначення факторів, які впливають на розмір валового прибутку підприємства

Фактор	Формула для розрахунку
Вплив на прибуток зміни відпускних цін на реалізацію продукції	$\Delta \text{ВП}_1 = \text{ЧД}_1 - \text{ЧД}_{1,0}$
Вплив на прибуток змін в обсязі продукції під час оцінювання за базовою собівартістю	$\Delta \text{ВП}_2 = \text{ВП}_0 * (\text{K}_1 - 1)$
Вплив на прибуток змін в обсязі продукції, що зумовлені змінами в структурі	$\Delta \text{ВП}_3 = \text{ВП}_0 * (\text{K}_2 - \text{K}_1)$
Вплив на прибуток економії від зниження собівартості продукції	$\Delta \text{ВП}_4 = \text{C}_{1,0} - \text{C}_1$
Вплив на прибуток зміни собівартості продукції за рахунок структурних зрушень в обсязі продукції	$\Delta \text{ВП}_5 = \text{C}_0 * \text{K}_2 - \text{C}_{1,0}$
Загальний вплив факторів на валовий прибуток (резерву зростання валового прибутку)	$\Delta \text{ВП} = \text{ВП}_1 + \dots + \text{ВП}_5$

Отже, аналіз і оцінювання прибутковості підприємства є фундаментальною основою виявлення резервів економічного зростання підприємства як у коротко-, так і в середньо- й довгостроковому періоді. Правильно обрана методика аналізу прибутковості може стати основою для отримання достовірних показників, а значить, максимально ефективного

використання фінансових ресурсів підприємства, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

У першому розділі роботи було вивчено теоретико-методичні основи формування і розподілу прибутку підприємства.

За результатами узагальнення існуючих підходів до трактування економічної сутності прибутку підприємства було визначено його характерні риси, які впливають з того, що прибуток – це одне з основних джерел фінансових ресурсів підприємств та основа бюджетних надходжень й соціально-економічного розвитку. Тому у ефективному формуванні та розподілі прибутку зацікавлені не лише працівники та власники підприємств, але й держава в цілому.

Варто виділяти кілька видів прибутку для цілей його аналізу. Найбільш важливим є його поділ на маржинальний, валовий і чистий за порядком формування, а також на прибуток від основної (операційної) діяльності та прибуток від іншої (інвестиційної, фінансової, іншої та надзвичайної) діяльності.

Охарактеризовано процеси формування, розподілу і використання прибутку підприємства. Систематизовано фактори формування прибутку та охарактеризовані зовнішні і внутрішні фактори.

Розглянуто методичні аспекти аналізу прибутку та рентабельності підприємства. Визначено алгоритм та особливості проведення такого аналізу для виявлення резервів зростання прибутку та підтримки його на достатньому рівні в умовах невизначеності та війни.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ВФ УКРАЇНА»

2.1. Характеристика ресурсного забезпечення діяльності ПрАТ «ВФ Україна»

Ресурсне забезпечення підприємства прямо впливає на його фінансові результати і здатність генерувати прибуток, тому саме з нього варто розпочати аналіз прибутку підприємства, який проводитиметься на матеріалах ПрАТ «ВФ Україна», що надає низку телекомунікаційних послуг, включно з послугами передачі голосу і даних, доступу до Інтернету, різноманітними додатковими послугами за допомогою бездротового зв'язку, платного телебачення, а також операціями продажу обладнання та аксесуарів. Товариство провадить свою операційну діяльність в Україні. Загальні відомості про підприємство представлено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Загальні відомості про ПрАТ «ВФ Україна»

Повне найменування:	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ВФ УКРАЇНА"
Дата проведення державної реєстрації :	18.10.2004.
Територія:	м. Київ.
Статутний капітал (грн.):	7816621,16.
Відсоток акцій у статутному капіталі, що належать державі:	0
Середня кількість працівників (осіб):	4100
Основні види діяльності із зазначенням найменування виду діяльності та коду за КВЕД:	61.20 – Діяльність у сфері безпроводового електрозв'язку. 42.22 – Будівництво споруд електропостачання та телекомунікацій. 46.90 – Неспеціалізована оптова торгівля

Vodafone Україна як провідний український оператор зв'язку, пропонує різноманітні послуги, включаючи передачу даних за технологією 3G, мобільний голосовий зв'язок, обмін повідомленнями, фіксований інтернет і мобільне

телебачення. В Україні мережа Vodafone обслуговує 20,9 мільйонів абонентів. Як частина однієї з найбільших світових телекомунікаційних компаній, Vodafone надає широкий спектр послуг у 26 країнах і має партнерські угоди з операторами в 49 країнах. Вони також пропонують послуги фіксованого широкосмугового доступу в інтернет на 17 ринках.

ПрАТ «ВФ Україна» функціонує як приватне акціонерне товариство. Організаційна структура компанії є лінійно-функціональною (додаток А), що передбачає єдиноначальність управління, лінійну ієрархію структурних підрозділів, а також раціональне поєднання централізації та децентралізації функцій управління.

Для ефективного використання кадрових ресурсів компанія застосовує матеріальне стимулювання, оцінку ефективності працівників та преміювання на основі результатів виробничої діяльності. Це визначає обсяг компенсаційного пакета працівників і їх додаткового матеріального стимулювання.

ПрАТ «ВФ Україна» активно підтримує професійний розвиток своїх співробітників і постійно працює над удосконаленням. В компанії панує унікальна корпоративна культура та Digital-середовище. У керівництві з персоналом керуються такими принципами:

- відкритість – всі майбутні плани спільно обговорюються; з усіма працівниками укладено офіційні трудові угоди; всі фінансові зобов'язання виконуються;

- професіоналізм – високо цінується кожний професіонал;

- розвиток компетентності – створюються умови для професійного зростання та реалізації потенціалу працівників;

- справедливість винагороди – діюча система мотивації персоналу прозора і зрозуміла, дозволяє отримувати винагороду пропорційно вкладеним зусиллям, працюючи чесно;

- рівні можливості професійного і кар'єрного розвитку – створено рівні можливості для всіх працівників у професійному та кар'єрному зростанні.

ПрАТ «ВФ Україна» також несе соціальну відповідальність перед суспільством, державою, співробітниками, клієнтами та партнерами. В компанії діють внутрішні політики та правила, які регулюють усі аспекти внутрішнього трудового розпорядку, включаючи найм, звільнення, медичне страхування та організацію роботи з використанням гібридних моделей, що поєднують присутність в офісі з дистанційною роботою.

ПрАТ «ВФ Україна» є материнською компанією, яка здійснює контроль над своїми дочірніми компаніями (рис. 2.1).



Рис. 2.1. Дочірні підприємства ПрАТ «ВФ Україна»

Основною метою ПрАТ «ВФ Україна» є негайне відновлення пошкодженої мережевої інфраструктури і забезпечення надання послуг зв'язку як в Україні, так і для абонентів за її межами.

Частка ринку, яку контролює ПрАТ «ВФ Україна», протягом 2018-2021 рр. постійно зростала, проте початок широкомасштабної війни призвела до зниження цього показника з 25,51% у 2021 р. до 22,27% у 2022 р. (рис. 2.2). Утім ПрАТ «ВФ Україна» є великою міжнародною компанією у сфері телекомунікацій, яка пропонує широкий спектр послуг, включаючи передачу даних за технологією 3G, мобільний голосовий зв'язок, обмін повідомленнями,

фіксований інтернет і мобільне телебачення, та успішно діє на українському ринку.

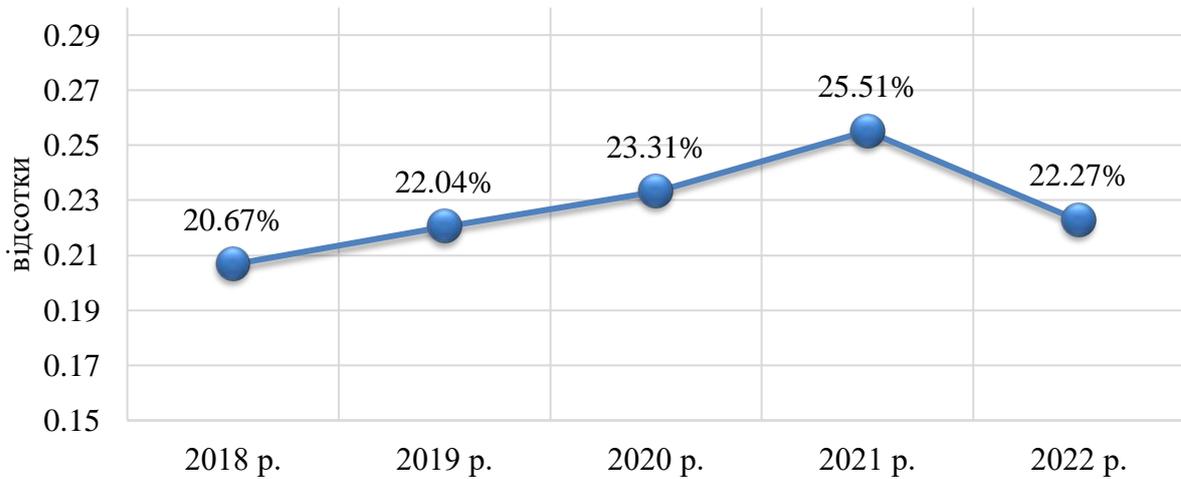


Рис. 2.2. Частка ПрАТ «ВФ Україна» на ринку України

Економічний потенціал і можливість стійкого економічного зростання підприємства залежать від обсягу, структури та ефективності використання його активів. Тому управління майновими ресурсами є однією з найважливіших задач фінансового менеджменту. Від результатів операцій з активами залежать операційна, фінансова та інвестиційна діяльність підприємства, а також ключові фінансові показники загалом. Оптимізація та раціональне формування складу і структури майна спрямовані на забезпечення ліквідності та платоспроможності підприємства на достатньому рівні і підвищення ефективності його діяльності.

За допомогою вертикального та горизонтального аналізу було складено агрегований баланс підприємства, в якому з використанням прийомів вертикального і горизонтального фінансового аналізу визначено динаміку та структуру майна компанії (таблиця 2.2). За результатами аналізу можна зробити висновок про зменшення вартості балансу на 3,79% у 2021 році порівняно з 2020 роком та зростання на 11,5% порівняно з 2022 роком. Загальне зростання вартості майна компанії склало 7,27% і досягло рівня 40,1 млрд грн.

Таблиця 2.2

Агрегований баланс ПрАТ «ВФ Україна» за 2020 – 2022 рр.

Актив	2020 рік		2021 рік		2022 рік		Відхилення (+,-) 2021/2020		Темп зростання 2021/ 2020, %	Відхилення (+,-) 2022/2021		Темп зростання 2022/ 2021, %
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	в сумі, тис. грн.	в питомій вазі, %		в сумі, тис. грн.	в питомій вазі, %	
1. Необоротні активи (1095)	21460890	57,42	20342117	56,57	19410073	48,41	-1118773	-0,85	94,79	-932 044	-8,16	95,42
1.1. Основні засоби і нематеріальні активи (1000+...+1020)	20 872 622	55,84	19420911	54,01	18509382	46,16	-1 451 711	-1,84	93,04	-911 529	-7,84	95,31
1.2. Довгострокові фінансові інвестиції (1030+1035)	0	0,00	502516	1,40	494539	1,23	502 516	1,40	-	-7 977	-0,16	95,31
1.3. Відстрочені податкові активи (1045)	340537	0,91	177062	0,49	141717	0,35	-163 475	-0,42	51,99	-35 345	-0,14	98,41
1.4 Інші необоротні активи і довгострокова дебіторська заборгованість (1040+1050+...+1090)	247731	0,66	241628	0,67	264435	0,66	-6 103	0,01	97,54	22 807	-0,01	80,04
2. Оборотні активи (1195)	15 915 318	42,58	15617444	43,43	20684703	51,59	-297 874	0,85	98,13	5 067 259	8,16	132,45
2.1. Запаси (1100+1110)	29 196	0,08	27991	0,08	33373	0,08	-1 205	0,00	95,87	5 382	0,01	119,23
2.2. Дебіторська заборгованість (1120+1125+...+1155)	901 096	2,41	1 037 853	2,89	2 619 712	6,53	136 757	0,48	115,18	1 581 859	3,65	252,42
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти (1160+1165)	14838350	39,70	14414986	40,09	17862180	44,55	-423 364	0,39	97,15	3 447 194	4,46	123,91
2.4. Витрати майбутніх періодів (1170)	21451	0,06	29235	0,08	39504	0,10	7 784	0,02	136,29	10 269	0,02	135,13
2.5. Інші оборотні активи (1180+1190)	125225	0,34	107379	0,30	129934	0,32	-17 846	-0,04	85,75	22 555	0,03	121,01
3. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття (1200)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
Всього майна (1300)	37376208	100,00	35959561	100,00	40094776	100,00	-1 416 647	-	96,21	4 135 215	-	111,50

Продовження табл. 2.2

Актив	2020 рік		2021 рік		2022 рік		Відхилення (+,-) 2021/2020		Темп зростання 2021/ 2020, %	Відхилення (+,-) 2022/2021		Темп зростання 2022/ 2021, %
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	в сумі, тис. грн.	в питомій вазі, %		в сумі, тис. грн.	в питомій вазі, %	
1. Власний капітал (1495)	15415048	41,24	15844081	44,06	16909464	42,17	429 033	2,82	102,78	1065383	-1,89	106,72
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення (1595)	16975478	45,42	15354881	42,70	17704912	44,16	-1620597	-2,72	90,45	2350031	1,46	115,30
3. Поточні зобов'язання і забезпечення (1695)	4985682	13,34	4760599	13,24	5480400	13,67	-225 083	-0,10	95,49	719 801	0,43	115,12
3.1. Короткострокові кредити банків (1600)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
3.2. Кредиторська заборгованість (1605+...+1650)	3498939	9,36	3230135	8,98	3767166	9,40	-268 804	-0,38	92,32	537 031	0,41	116,63
3.3. Інші поточні зобов'язання (1660+...+1690)	1486743	3,98	1530464	4,26	1713234	4,27	43 721	0,28	102,94	182 770	0,02	111,94
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття (1700)	0	0	0	0	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
5. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду (1800)	0	0	0	0	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
Всього капіталу (1900)	37376208	100,00	35959561	100,00	40094776	100,00	-1 416 647	0,00	96,21	4135215	0,00	111,50

У 2020 та 2021 р. частка необоротних активів перевищувала частку оборотних (рис. 2.3). Утім, у 2022 р. ситуація змінилася за рахунок зменшення основних засобів та зростання дебіторської заборгованості. Така динаміка свідчить про зниження активності щодо оновлення основних засобів, зменшення їх вартості та проблеми у розрахунках з дебіторами.

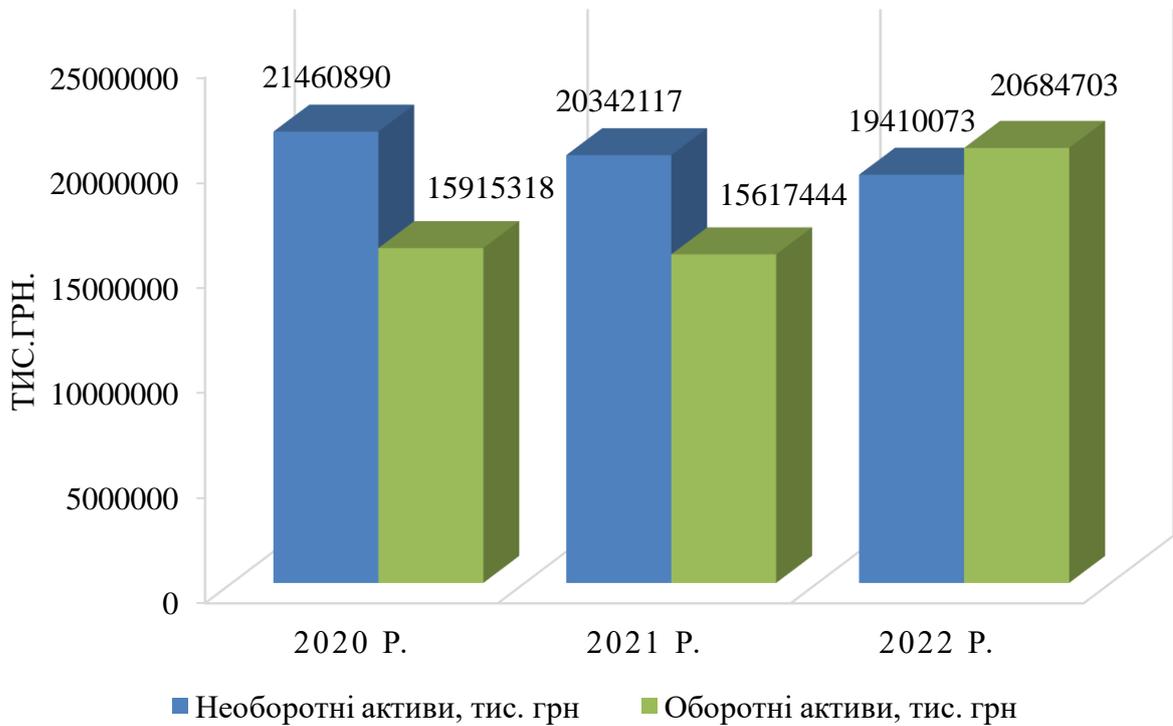


Рис. 2.3. Динаміка необоротних та оборотних активів ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022 рр.

У 2021 році ПрАТ «ВФ Україна» розпочало інвестувати в довгострокові фінансові активи, які склали 1,4% від валюти балансу компанії. Ці інвестиції мають на меті забезпечити стабільні доходи у майбутньому. Навіть з урахуванням зниження вартості цих інвестицій на 0,2% у 2022 році, їх поява є позитивним аспектом для діяльності компанії. Одночасно зріс обсяг дебіторської заборгованості в активах компанії, а також стаття витрат майбутніх періодів зростає з 21,451 тис. грн у 2020 році до 39,504 тис. грн у 2022 році, що становить збільшення на 84,16%. Проте питома частка цієї статті залишається незначною, близько 0,1% від загальної вартості майна ПрАТ «ВФ Україна».

Значно зросла вартість запасів компанії, але їх питома частка у загальній вартості залишалася сталою приблизно на рівні 0,08%. Також значно зросла вартість грошових коштів та їх еквівалентів з 14,838,350 тис. грн у 2020 році до 17,882,674 тис. грн у 2022 році, що свідчить про зміцнення фінансового стану ПрАТ «ВФ Україна».

Підприємство активно управляє власним капіталом, що використовується для здійснення господарської діяльності. Частка власного капіталу у вартості майна підприємства знаходилася на рівні 41,24% на початку досліджуваного періоду, зросла до 44,06% у 2021 році і досягла 42,17% у 2022 році, що свідчить про його значну вагомість. Хоча абсолютна вартість власного капіталу щорічно зростала, спостерігається хвилеподібна динаміка даного показника (рис. 2.4).

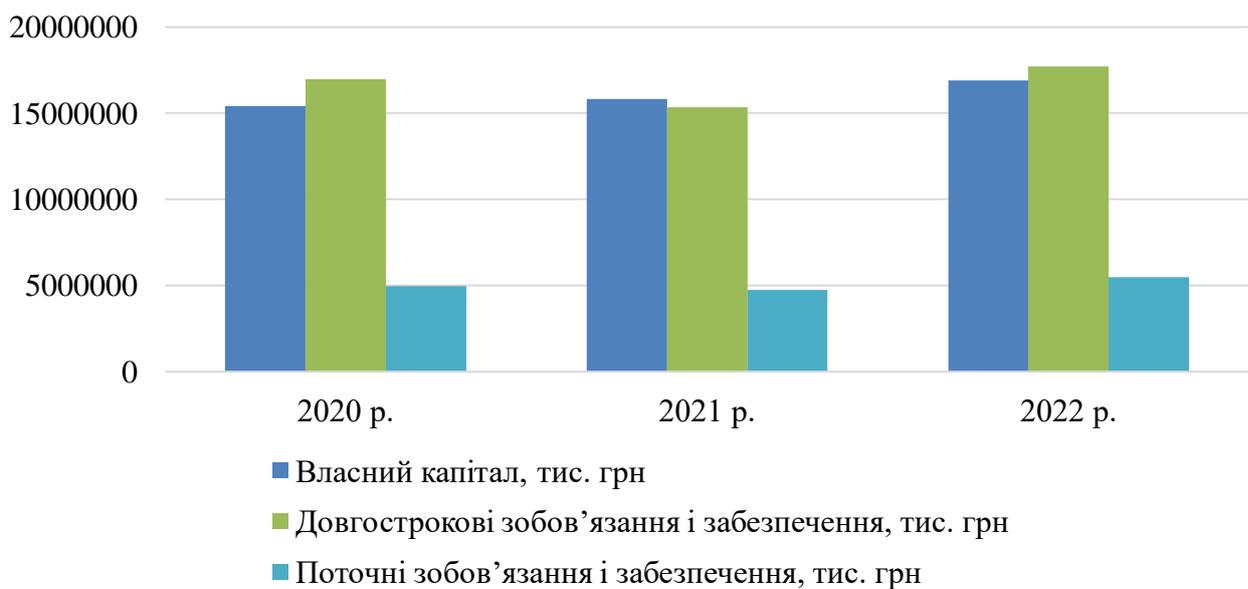


Рис. 2.4. Структура джерел фінансування активів ПрАТ «ВФ Україна» у 2020-2022 рр.

ПрАТ «ВФ Україна» активно використовує довгострокові зобов'язання і забезпечення, які становили 45,42% від валюти балансу у 2020 році і знизилися до 44,16% до кінця розглянутого періоду. Згідно з висновками фінансових аналітиків, ефективна експлуатація підприємства неможлива без використання довгострокових зобов'язань і забезпечень, що є економічно обґрунтованим.

Поточні зобов'язання компанії становлять приблизно 14% від загальної вартості майна протягом усього періоду. Це означає, що сума позикового капіталу трохи перевищує вартість власного капіталу ПрАТ «ВФ Україна», що підвищує рівень фінансової залежності. Однак враховуючи невелику частку поточних зобов'язань, відсутність короткострокових кредитів банків та значну частку довгострокових зобов'язань, якими фінансуються інвестиційні та інноваційні проекти, сприяє позитивному впливу на розвиток підприємства та збільшення його необоротних активів.

Аналіз власного та позикового капіталу ПрАТ «ВФ Україна» представлено у таблиці 2.3. Власний капітал підприємства демонструє щорічне зростання, яке відображається як у збільшенні абсолютної вартості, так і в питомій вазі у структурі капіталу. Загальні темпи зростання власного капіталу склали 9,7%. Найбільшу частку у власному капіталі складає нерозподілений прибуток, який також демонструє зростання протягом розглянутого періоду.

Слід зазначити, що не зважаючи на високу питому вагу власного капіталу (більше 40%), ПрАТ «ВФ Україна» не в змозі здійснювати свою господарську діяльність лише за рахунок власних коштів. Підприємство широко користується залученим капіталом, частка якого складає близько 60% у сукупному капіталі підприємства (рис. 2.5)

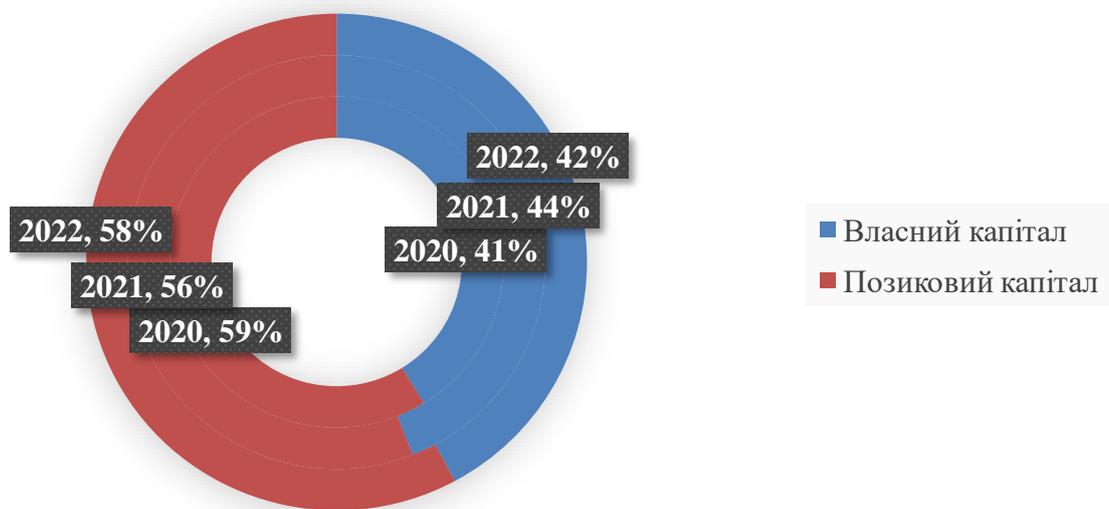


Рис. 2.5. Структура сукупного капіталу ПрАТ «ВФ Україна» у 2020-2022 рр.

Таблиця 2.3

Структура і динаміка власного й позикового капіталу ПрАТ «ВФ Україна»

Найменування статей	2020 рік		2021 рік		2022 рік		Відхилення (+,-) 2021/2020 в			Відхилення (+,-) 2022/2021 в		
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсол.	%	Темп зростання, %	Абсол.	%	Темп зростання, %
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	15415048	41,24	15844081	44,06	16909464	42,17	429033	2,82	102,78	1065383	-1,89	106,72
1. Зареєстрований (пайовий) капітал	7817	0,02	7817	0,02	7817	0,02	0	0,00	100,00	0	0,00	100,00
2. Капітал у дооцінках	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
3. Додатковий капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
Всього інвестований капітал	7817	0,02	7817	0,02	7817	0,02	0	0,00	100,00	0	0,00	100,00
4. Резервний капітал	1954	0,01	1954	0,01	1954	0,00	0	0,00	100,00	0	0,00	100,00
5. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	15405277	41,22	15834310	44,03	16899693	42,15	429033	2,82	102,78	1065383	-1,88	106,73
Всього накопичений капітал	15415048	41,24	15844081	44,06	16909464	42,17	429033	2,82	102,78	1065383	-1,89	106,72
6. Неоплачений чи вилучений капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
7. Вилучений капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
Всього капітал у розпорядженні	15415048	41,24	15844081	44,06	16909464	42,17	429033	2,82	102,78	1065383	-1,89	106,72
8. Інші резерви	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-

Продовження табл. 2.3

Найменування статей	2020 рік		2021 рік		2022 рік		Відхилення (+,-) 2021/2020 в			Відхилення (+,-) 2022/2021 в		
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсол.	%	Темп зростання, %	Абсол.	%	Темп зростання, %
ПОЗИКОВИЙ КАПІТАЛ	21961160	58,76	20115480	55,94	23185312	57,83	-1845680	-2,82	91,60	3069832	1,89	115,26
Довгострокові зобов'язання	16975478	45,42	15354881	42,70	17704912	44,16	-1620597	-2,72	90,45	2350031	1,46	115,30
1.1. Довгострокові кредити банків	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
1.2. Відстрочені податкові зобов'язання	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
1.3. Цільове фінансування	1012	0,00	896	0,00	1715	0,00	-116	0,00	88,54	819	0,00	191,41
1.4. Страхові резерви	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
1.5. Довгострокові забезпечення	504399	1,35	354053	0,98	366995	0,92	-150346	-0,36	70,19	12942	-0,07	103,66
1.6. Інші довгострокові зобов'яз. та забезпечення	16470067	44,07	14999932	41,71	17336202	43,24	-1470135	-2,35	91,07	2336270	1,52	115,58
2. Поточні зобов'язання	4985682	13,34	4760599	13,24	5480400	13,67	-225083	-0,10	95,49	719801	0,43	115,12
2.1. Короткострокові кредити банків	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
2.2. Заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1361737	3,64	1377289	3,83	1503970	3,75	15552	0,19	101,14	126681	-0,08	109,20
2.3. Векселі видані	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
2.4. Заборгованість за товари, роботи, послуги	1241922	3,32	909968	2,53	1391697	3,47	-331954	-0,79	73,27	481729	0,94	152,94
2.5. Поточна кредиторська заборгов. за розрахунками	895280	2,40	942878	2,62	871499	2,17	47598	0,23	105,32	-71379	-0,45	92,43
2.6. Поточні забезпечення	546086	1,46	569898	1,58	779857	1,95	23812	0,12	104,36	209959	0,36	136,84
2.7. Доходи майбутніх періодів	889642	2,38	926184	2,58	898369	2,24	36542	0,20	104,11	-27815	-0,34	97,00
2.8. Інші поточні зобов'яз. та забезпечення	51015	0,14	34382	0,10	35008	0,09	-16633	-0,04	67,40	626	-0,01	101,82
СУКУПНИЙ КАПІТАЛ	37376208	100,00	35959561	100,00	40094776	100,00	-1416647	0,00	96,21	4135215	0,00	111,50

Частка довгострокових зобов'язань ПрАТ «ВФ Україна» значно перевищує короткострокові запозичення, що свідчить про успішну фінансову стратегію підприємства. Довгострокові зобов'язання включають цільове фінансування, довгострокове забезпечення та інші складові, причому частка останніх найбільша у загальній структурі довгострокових зобов'язань.

Поточні зобов'язання включають заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, за товари, роботи, послуги, поточну кредиторську заборгованість за розрахунками, поточні забезпечення, доходи майбутніх періодів та інші поточні зобов'язання та забезпечення. Основну частку становить заборгованість за товари, роботи та послуги, що на кінець 2022 року складала 3,47% від загального капіталу підприємства, а також поточна кредиторська заборгованість, яка досягала 2,17% від загального капіталу у 2022 році. Графічно співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ПрАТ «ВФ Україна» представлено на рис. 2.6.

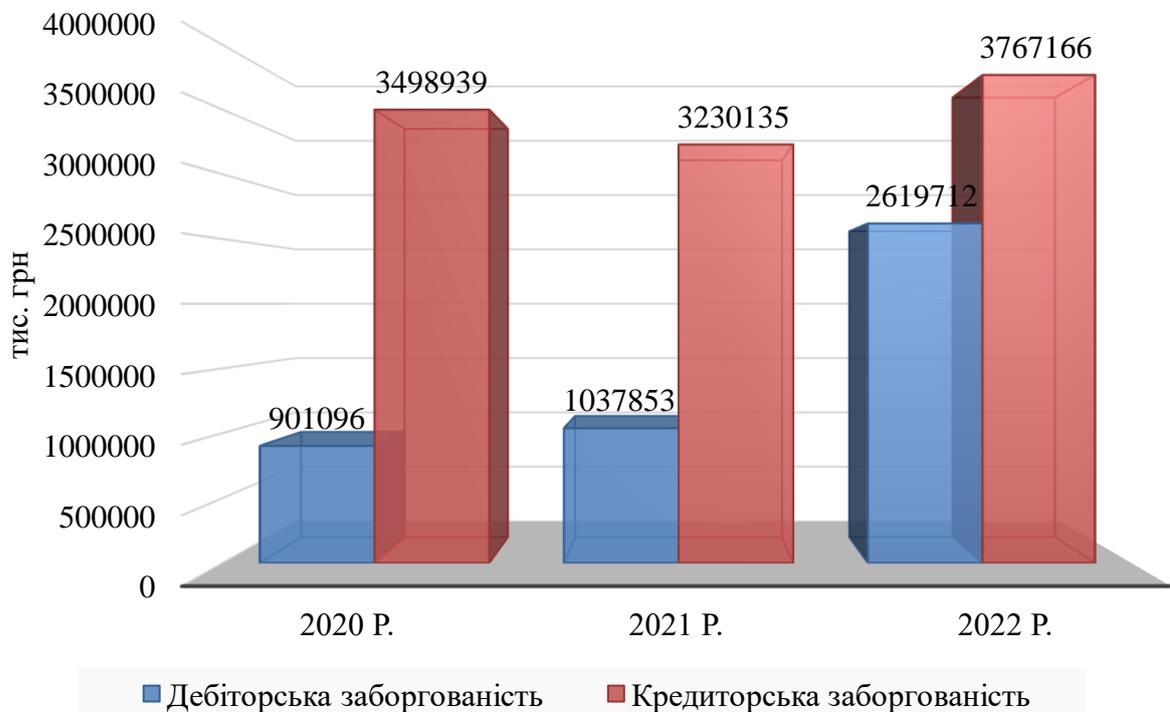


Рис. 2.6. Динаміка співвідношення дебіторської й кредиторської заборгованості ПрАТ «ВФ Україна» у 2020-2022 рр.

Результати аналізу співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ПрАТ «ВФ Україна» наведені у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка співвідношення дебіторської й кредиторської заборгованості
ПрАТ «ВФ Україна» у 2020-2022 рр.

Найменування статей	На кінець року		Найменування статей	На кінець року		Співвідношення ДЗ і КЗ	
	абсолютне значення, тис.грн	питома вага,%		абсолютне значення, тис. грн	питома вага,%	в сумі, тис.грн	%
2020 р.							
Дебіторська заборгованість усього	901096	100	Кредиторська заборгованість усього	3498939	100	-2597843	
У тому числі			У тому числі				
1. За товари, роботи, послуги	677056	75,14	1. За товари, роботи, послуги	1241922	35,49	-564866	39,64
2. По розрахункам	191 235	21,22	2. По розрахункам	895280	25,59	-704045	-4,36
3. Інша дебіторська заборгованість	32805	3,64	3. Інша кредиторська заборгованість	1361737	38,92	-1328932	-35,28
2021 р.							
Дебіторська заборгованість усього	1037853	100	Кредиторська заборгованість усього	3230135	100	-2192282	
У тому числі			У тому числі				
1. За товари, роботи, послуги	829388	79,91	1. За товари, роботи, послуги	909968	28,17	-80580	51,74
2. По розрахункам	185 939	17,92	2. По розрахункам	942878	29,19	-756939	-11,27
3. Інша дебіторська заборгованість	22526	2,17	3. Інша кредиторська заборгованість	1377289	42,64	-1354763	-40,47
2022 р.							
Дебіторська заборгованість усього	2619712	100	Кредиторська заборгованість усього	3767166	100	-1147454	
У тому числі			У тому числі				
1. За товари, роботи, послуги	2345824	89,55	1. За товари, роботи, послуги	1391697	36,94	954127	52,60
2. По розрахункам	272 803	10,41	2. По розрахункам	871499	23,13	-598696	-12,72
3. Інша дебіторська заборгованість	1085	0,04	3. Інша кредиторська заборгованість	1503970	39,92	-1502885	-39,88

З таблиці 2.4 можна зробити висновок, що протягом всього періоду дослідження кредиторська заборгованість завжди перевищувала дебіторську,

що свідчить про неспроможність підприємства повністю врегулювати свої зобов'язання перед кредиторами, навіть при повному поверненні дебіторської заборгованості. Проте рівень цього перевищення щорічно зменшувався, з 2597843 тис. грн у 2020 році до 1147454 тис. грн у 2022 році, що становить більше ніж удвічі менше.

Важливо відзначити, що перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською відбувалося у всіх категоріях, за винятком дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги у 2022 році, коли вона перевищила кредиторську заборгованість за товари, роботи та послуги. Однак значне перевищення інших видів кредиторської заборгованості призвело до загального перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською.

Отже, на основі проведеного аналізу можемо констатувати, що протягом 2020-2022 рр. ПрАТ «ВФ Україна» переважає кредиторська заборгованість. Це є негативною тенденцією, оскільки підвищує ризик погіршення фінансової стійкості підприємства, підвищує залежність товариства від кредиторів. Проте, позитивною тенденцією є значне зменшення цієї переваги на кінець досліджуваного періоду, що свідчить про вдалу управлінську політику менеджменту керівництва. У цілому майновий та фінансовий потенціал ПрАТ «ВФ Україна» зростає навіть у умовах війни.

2.2. Оцінювання фінансового стану підприємства

Здатність підприємства генерувати прибуток залежить головним чином від його фінансового стану, що характеризується показниками фінансової стійкості, ліквідності й платоспроможності. Тому спочатку доцільно детально проаналізувати фінансову стійкість ПрАТ «ВФ Україна» з використанням відносних показників та за трикомпонентним показником, що відображає тип фінансового стану суб'єкта господарювання, скориставшись фінансовою звітністю досліджуваного товариства. У таблиці 2.5 представлено результати розрахунку показників фінансової стійкості ПрАТ «ВФ Україна» (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Показники стану фінансової стійкості ПрАТ «ВФ Україна»

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення		Темп зростання %	
				2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
1. Наявність власних коштів в обороті	-6045842	-4498036	-2500609	1547806	1997427	74,40	55,59
2. Коефіцієнт фінансової стійкості	0,87	0,87	0,86	0,00	0,00	100,12	99,50
3. Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності концентрації власного капіталу)	0,45	0,43	0,44	-0,03	0,01	94,02	103,41
4. Коефіцієнт фінансової залежності	2,42	2,27	2,37	-0,16	0,10	93,60	104,47
5. Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового лівериджу)	0,32	0,30	0,32	-0,02	0,02	92,90	107,87
6. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,39	-0,28	-0,15	0,11	0,14	72,38	52,09
7. Коефіцієнт забезпеченості (покриття) запасів	-207,08	-160,70	-74,93	46,38	85,77	77,60	46,63
8. Коефіцієнт заборгованості	1,42	1,27	1,37	-0,16	0,10	89,12	108,00
9. Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу	0,70	0,79	0,73	0,09	-0,06	112,21	92,59

На основі даних таблиці можна зробити висновок про нестачу власних оборотних коштів підприємства протягом усього досліджуваного періоду, причому нестача таких коштів на кінець досліджуваного періоду значно зменшилася, майже у 3 рази.

Коефіцієнт фінансової стійкості ПрАТ «ВФ Україна» дещо знизився у 2022 р. на 0,01 грн./грн. до 0,86 грн./грн., проте все ще відповідає нормативним значенням цього коефіцієнта (0,85-0,9 грн/грн). Коефіцієнт фінансової автономії ПрАТ «ВФ Україна» показує незначні коливання від 0,45 грн/грн у 2020 році до 0,43 грн/грн у 2021 році та до 0,44 грн/грн у 2022 році, залишаючись поза межами нормативних значень (>0,5 грн/грн). Коефіцієнт фінансової залежності перевищує 1,0, вказуючи на значну залежність підприємства від зовнішніх кредиторів, що зросла до кінця 2022 року порівняно з попереднім роком (рис. 2.7).

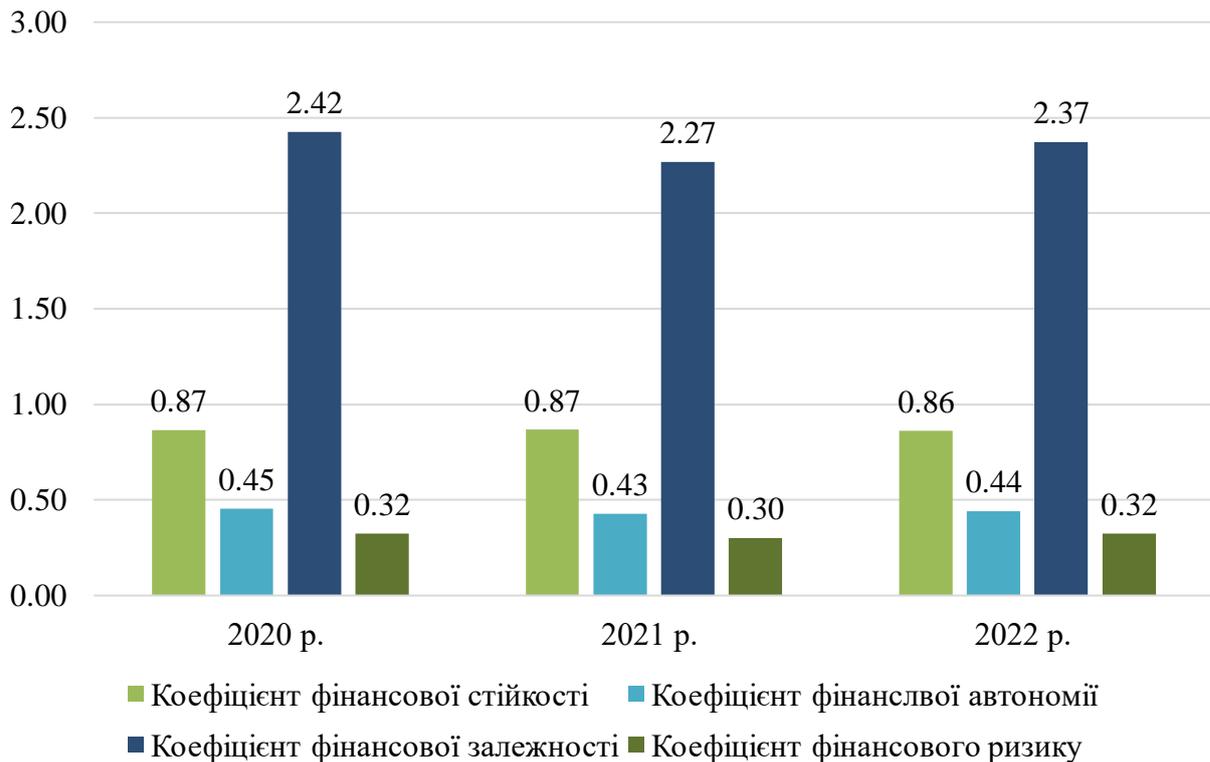


Рис. 2.7. Динаміка показників фінансової стійкості ПрАТ «ВФ Україна» у 2020-2022 рр.

Коефіцієнт фінансового ризику підтверджує стабільність та мінімальний ризик діяльності ПрАТ «ВФ Україна», оскільки його значення не перевищує 0,32 грн/грн. Це свідчить про те, що на кожний гривню власного капіталу припадає не більше 0,32 грн поточних зобов'язань. Коефіцієнт маневреності власного капіталу має від'ємне значення протягом всього аналізованого періоду, вказуючи на обмежену можливість підприємства маневрувати власним капіталом в обороті. Коефіцієнт забезпеченості запасів теж має від'ємне значення, що свідчить про відсутність на підприємстві достатньої кількості власних коштів для формування товарно-матеріального забезпечення.

Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу на ПрАТ «ВФ Україна» протягом усього досліджуваного періоду був менше 1, що свідчить про переважання позикового капіталу над власним.

Класифікація типу фінансової стійкості ПрАТ «ВФ Україна» відображена у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Класифікація типу фінансової стану ПрАТ «ВФ Україна»

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+,-)		Відхилення (+,-)	
				2021/ 2020		2022/ 2021	
				У сумі, тис. грн	Темп зрос- тання, %	У сумі, тис. грн	Темп зрос- тання, %
Загальна величина запасів	29196	27991	33373	-1205	95,87	5382	119,23
Наявність власних коштів	-6045842	-4498036	-2500609	1547806	74,40	1997427	55,59
Наявність власних та довгострокових позикових коштів (робочий капітал)	10929636	10856845	15204303	-72791	99,33	4347458	140,04
Наявність загальних коштів	10929636	10856845	15204303	-72791	99,33	4347458	140,04
Фв=В-Зп	-6075038	-4526027	-2533982	1549011	74,50	1992045	55,99
Фвд=ВД-Зп	10900440	10828854	15170930	-71586	99,34	4342076	140,10
Фзк=ЗК-Зп	10900440	10828854	15170930	-71586	99,34	4342076	140,10
Трикомпонентний показник фінансової стійкості $S(\Phi)=\{S1(\pm\Phi\vartheta), S2(\pm\Phi\vartheta), S3(\pm\Phi\vartheta)\}$	{0;1;1}	{0;1;1}	{0;1;1}				

Отже, протягом трьох досліджуваних років ПрАТ «ВФ Україна» мало нормальну фінансову стійкість, що свідчить про використання товариством для покриття запасів як власних, так і запозичених коштів у вигляді довгострокових позик. З точки зору практикуючих фінансистів такі фінансові рішення є правильними, адже сучасні підприємства не можуть проводити вдалу господарську діяльність, спираючись лише на власні кошти. Нормальна фінансова стійкість є найбільш бажаною стійкістю для вітчизняних підприємств.

На наступному етапі варто проаналізувати ліквідність і платоспроможність підприємства. Скориставшись фінансовою інформацією ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022 р. було проаналізовано ліквідність балансу, результати дослідження представлені у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Баланс ліквідності ПрАТ «ВФ Україна» у 2020-2022 рр.

Актив	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Пасив	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Платіжний надлишок +, -		
								2020 р.	2021 р.	2022 р.
Найбільш ліквідні активи (А1)	14838350	14414986	17862180	Найбільш термінові пасиви (П1)	2188217	1887228	2298204	12650133	12527758	15563976
Активи, що швидко реалізуються (А2)	901 096	1 037 853	2 619 712	Короткострокові кредити й позики (П2)	1361737	1377289	1503970	-460641	-339436	1115742
Активи, що повільно реалізуються (А3)	175 872	164 605	202 811	Довгострокові зобов'язання й забезпечення (П3)	16975478	15354881	17704912	-16799606	-15190276	-17502101
Активи, що важко реалізуються (А4)	21460890	20342117	19410073	Постійні пасиви (П4)	16850776	17340163	18587690	4610114	3001954	822383
Баланс	37376208	35959561	40094776	Баланс	37376208	35959561	40094776	x	x	x

Відповідно до даних табл. 2.7 можемо зробити висновок, що баланс ПрАТ «ВФ Україна» не є абсолютно ліквідним. Так, як виконується лише перша умова, тобто грошові кошти перевищують поточні зобов'язання. Решта умов ліквідності балансу не виконується (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Перевірка умов ліквідності балансу ПрАТ «ВФ Україна» у 20220-2022 рр.

Роки	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Виконання умов	A1 > П1; A2 < П2; A3 < П3; A4 > П4.	A1 > П1; A2 < П2; A3 < П3; A4 > П4.	A1 > П1; A2 > П2; A3 < П3; A4 > П4.
Результат	Баланс не абсолютно ліквідний	Баланс не абсолютно ліквідний	Баланс не абсолютно ліквідний

Отже, на підставі отриманих результатів можна зазначити, що ПрАТ «ВФ Україна» має проблеми з ліквідністю балансу. У компанії спостерігається дефіцит власного капіталу, що змушує її залучати позикові кошти. Крім того, виріс значний обсяг довгострокових зобов'язань, які з часом можуть стати короткостроковими, оскільки терміни їх погашення зменшуються. Для більш детального аналізу та оцінки цих питань доцільно розрахувати окремі коефіцієнти, які відображають рівень ліквідності (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Показники ліквідності ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення		Темп приросту, %	
				2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
Власний оборотний капітал (ВОК)	-4860457	-4653220	-5350466	207237	-697246	95,74	114,98
Загальний коефіцієнт ліквідності (покриття)	3,19	3,28	3,77	0,09	0,49	102,77	115,05
Коефіцієнт швидкої ліквідності	3,19	3,28	3,77	0,09	0,49	102,78	115,05
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,54	0,53	0,87	0,00	0,34	99,59	163,35
Коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей	0,050	0,050	0,053	0,001	0,003	101,78	105,79
Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості	0,25	0,32	0,69	0,06	0,37	125,25	216,72

Власний оборотний капітал ПрАТ «ВФ Україна» протягом аналізованого періоду виявився негативним, що свідчить про недостатність власних оборотних коштів на підприємстві. Важливо відзначити тенденцію до збільшення нестачі власного оборотного капіталу, яка наприкінці 2022 року склала 5350466 тис. грн, що на 15% більше, ніж у 2021 році.

Загальний коефіцієнт ліквідності показує стабільну тенденцію до зростання з 3,19 грн/грн у 2020 році до 3,78 грн/грн у 2022 році, що свідчить про можливість підприємства своєчасно виконувати свої поточні зобов'язання. Аналогічна тенденція виявлена і за коефіцієнтом миттєвої ліквідності, що відповідає нормативному значенню протягом усього досліджуваного періоду та свідчить про здатність ПрАТ «ВФ Україна» вчасно виплачувати свої короткострокові зобов'язання за рахунок наявних коштів. Відповідно і абсолютна ліквідність підприємства зростає та відповідає нормативному значенню протягом досліджуваних років, що свідчить про можливість підприємства негайно погасити всі свої зобов'язання (рис. 2.2).

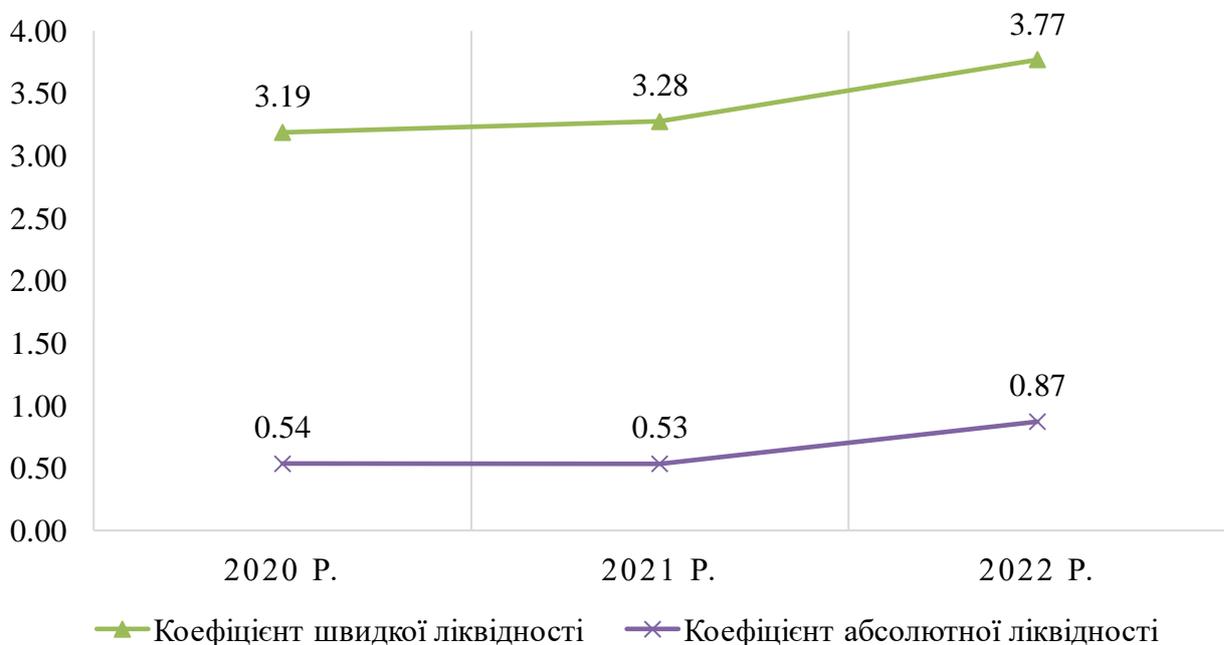


Рис. 2.8. Динаміка показників швидкої та абсолютної ліквідності ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022 рр.

Коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей ПрАТ «ВФ Україна» протягом досліджуваного періоду залишався сталим і показав позитивну динаміку до збільшення у 2022 році, що свідчить про зростання вартості товарно-матеріальних цінностей на підприємстві.

Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості на ПрАТ «ВФ Україна» також показав стабільну динаміку зростання з 0,25 у 2020 році до 0,69 у 2022 році, проте не досяг нормативного значення. Це означає, що компанія не має достатньої можливості погасити короткострокові зобов'язання за рахунок коштів, що є на дебіторській заборгованості, адже на кожний гривню короткострокової заборгованості припадає лише 69 копійок дебіторської заборгованості.

Отже, отримані результати дослідження підтверджують, що ПрАТ «ВФ Україна» має недостатньо ліквідний баланс, проте загальна ліквідність балансу є задовільною, оскільки всі вимірювані показники, за винятком коефіцієнта ліквідності дебіторської заборгованості, відповідають нормативним вимогам і показують позитивну тенденцію до покращення наприкінці досліджуваного періоду. Найбільш ліквідним баланс підприємства був у 2022 році.

Результати розрахунків показників платоспроможності ПрАТ «ВФ Україна» представлено у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Показники платоспроможності ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення		Темп приросту, %	
				2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	-0,31	-0,30	-0,26	0,09	-0,06	48,95	166,84
Коефіцієнт загальної платоспроможності підприємства	1,70	1,79	1,73	-0,05	-0,05	95,86	95,7
Коефіцієнт фінансового левариджу	0,06	0,07	0,15	-0,24	-0,22	47,51	0
Частка кредиторської заборгованості у власному капіталі й дебіторської заборгованості	0,20	0,18	0,21	0,09	0,36	106,5	125,43
Коефіцієнт співвідношення чистих оборотних активів із чистими активами	-0,39	-0,28	-0,15	0,17	-0,31	64,28	201,55

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів ПрАТ «ВФ Україна» власними оборотними коштами протягом всього досліджуваного періоду показує від'ємне значення, що свідчить про те, що підприємство не має достатньо власних оборотних коштів для забезпечення своїх оборотних активів. Відповідно коефіцієнт загальної платоспроможності ПрАТ «ВФ Україна» протягом аналізованого періоду демонструє хвилеподібну динаміку: збільшився на 0,09 грн/грн у 2021 році і зменшився на 0,06 грн/грн у 2022 році. Однак протягом усього досліджуваного періоду цей коефіцієнт відповідав нормативним вимогам (рис. 2.9).

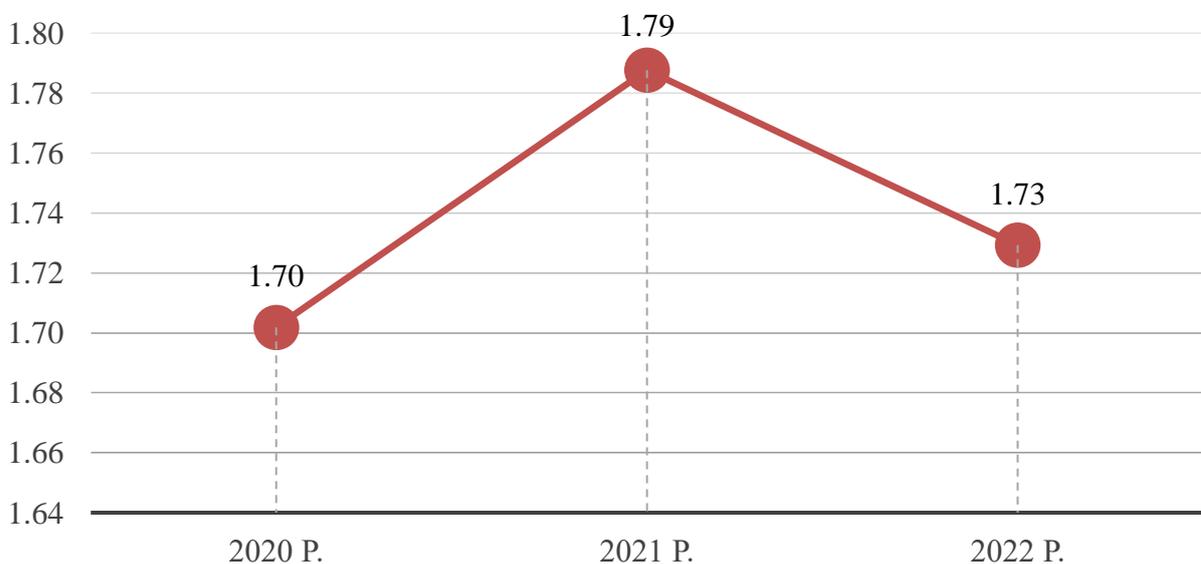


Рис. 2.9. Динаміка показника загальної платоспроможності ПрАТ «ВФ Україна» у 2020–2022 рр.

Коефіцієнт фінансового левериджу ПрАТ «ВФ Україна», хоча показує негативну динаміку зростання з 0,06 грн/грн у 2020 році до 0,15 грн/грн у 2022 році, проте залишався в межах нормативних значень протягом усього досліджуваного періоду ($< 0,25$).

Протягом аналізованого періоду на підприємстві кредиторська заборгованість не перевищувала власний капітал та дебіторську заборгованість, що свідчить про збалансовану та малоризиковану кредиторську політику підприємства. Утім, коефіцієнт співвідношення чистих оборотних активів із чистими активами показує від'ємне значення протягом всього аналізованого

періоду, що свідчить про недостатність чистих оборотних коштів на ПрАТ «ВФ Україна».

Отже, показники платоспроможності ПрАТ «ВФ Україна» протягом досліджуваного періоду у більшості відповідали нормативному значенню, виключення склали тільки коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами, коефіцієнт загальної платоспроможності підприємства та частка кредиторської заборгованості у власному капіталі й дебіторської заборгованості. Тож товариство функціонує за рахунок як власних, так і запозичених коштів, при чому наразі підприємство має можливість повністю розрахуватися зі своїми кредиторами за рахунок власних коштів та дебіторської заборгованості.

2.3. Аналіз формування та ефективності використання прибутку ПрАТ «ВФ Україна»

Ефективність фінансово-економічної діяльності підприємства в першу чергу оцінюється за показниками його кінцевих фінансових результатів, тобто отримання прибутку чи збитку. Тому проаналізуємо формування та розподіл прибутку ПрАТ «ВФ Україна» з використання Форми 2 річної фінансової звітності підприємства у табл. 2.11.

За результатами проведених розрахунків виявлено, що діяльність ПрАТ «ВФ Україна» протягом 2020-2022 рр. була прибутковою, адже підприємство отримало чистий прибуток у кожному з цих років, навіть у 2022 році в кризових умовах економічної невизначеності та нестабільності через активні воєнні дії на території України. Звісно, через ці події позитивна динаміка до зростання чистого прибутку у попередні роки була порушена і в 2022 році ПрАТ «ВФ Україна» отримало майже в 4 рази менше чистого прибутку в порівнянні з 2021 роком: 1065383 тис.грн. проти 3936033 тис.грн у 2021 році.

Таблиця 2.11

Аналіз формування та розподілу прибутку ПрАТ «ВФ Україна»
у 2020-2022 рр., тис. грн.

Показник	Рядок	Аналізовані роки			Відхилення	
		2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
1. Чистий дохід від реалізації (товарів, робіт, послуг)	2000	17292036	19358958	18802655	2066922	-556303
2. Собівартість реалізованої продукції (тов., робіт, послуг)	2050	8210484	8478325	7474429	267841	-1003896
3. Валовий прибуток	2090	9081552	10880633	11328226	1799081	447593
4. Інші операційні доходи	2120	249876	45998	948618	-203878	902620
5. Сумарні операційні доходи	(2000 + 2120)	17541912	19404956	19751273	1863044	346317
6.Адміністративні витрати	2130	2134529	2601385	2783780	466856	182395
7.Витрати на збут	2150	1811397	1990569	1793366	179172	-197203
8. Очікувані кредитні збитки від фін.активів	2160	288737	227210	182802	-61527	-44408
9.Інші операційні витрати	2180	9723	44553	947869	34830	903316
10.Сумарні операційні витрати	(2050 + 2130 + 2150 + 2160 + 2180)	12454870	13342042	13182246	887172	-159796
11.Прибуток від операційної діяльності	2190	5087042	6062914	6569027	975872	506113
12.Дохід від інвестиційної і фін. діяльності	(2200 + 2220 + 2240)	65579	556513	176794	490934	-379719
13.Втрати від інвест. і фін. діяльності.	(2250 + 2255 + 2270)	3483905	1767763	5382395	-1716142	3614632
14.Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	2290	1668716	4851664	1363426	3182948	-3488238
15.Витрати з податку на прибуток	2300	354173	915631	298043	561458	-617588
16.Чистий фін. результат: прибуток	2350	1314543	3936033	1065383	2621490	-2870650
17.Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0	0	0	0
18.Сукупний дохід	2465	1314543	3936033	1065383	2621490	-2870650

Чистий дохід від реалізації продукції на ПрАТ «ВФ Україна» також не мав стабільної динаміки, збільшившись у 2021 р. на 2066922 тис. грн та зменшившись у 2022 р. на 556303 тис. грн. Собівартість реалізованої продукції мала подібну динаміку, що може засвідчити про скорочення обсягів реалізації на кінець досліджуваного періоду через масову міграцію населення у 2022 році.

У зв'язку з тим, що темпи зменшення обсягів собівартості продукції більші, ніж темпи зменшення чистого доходу від реалізації продукції ПрАТ «ВФ Україна» забезпечило щорічне зростання валового прибутку на 24,7% за досліджуваний період (рис. 2.10).

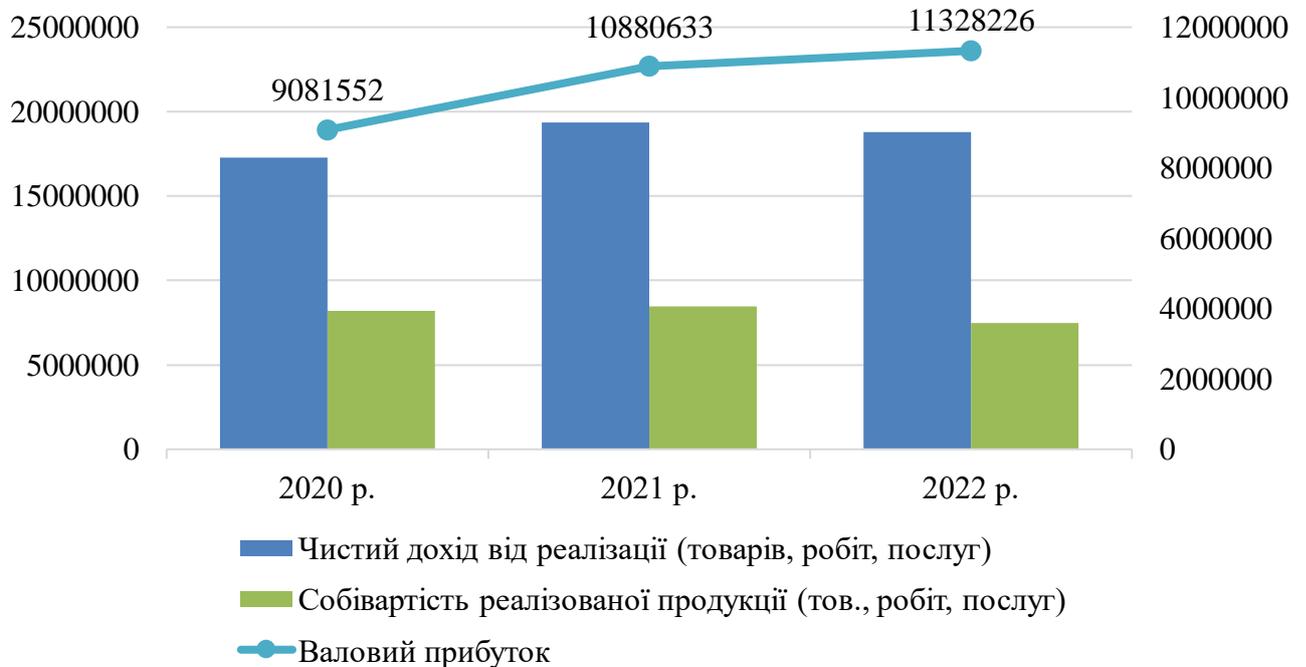


Рис. 2.10. Формування валового прибутку ПрАТ «ВФ Україна» у 2020-2022 рр. тис. грн

Зростання обсягів сумарних операційних доходів ПрАТ «ВФ Україна» протягом 2020-2022 рр. при суттєвому зменшенні сумарних операційних витрат у 2022 році дозволило підприємству стабільно нарощувати обсяги операційного прибутку навіть в умовах війни (рис. 2.11).

Таким чином, позитивна динаміка фінансового результату від основної діяльності підприємства свідчить про ефективний фінансовий менеджмент на підприємстві, який в шокових умовах 2022 року, що супроводжувалися падінням попиту на послуги підприємства через масову зовнішню міграцію населення України, змогло оптимізувати операційні витрати та забезпечити зростання операційних доходів за рахунок інших операційних доходів.

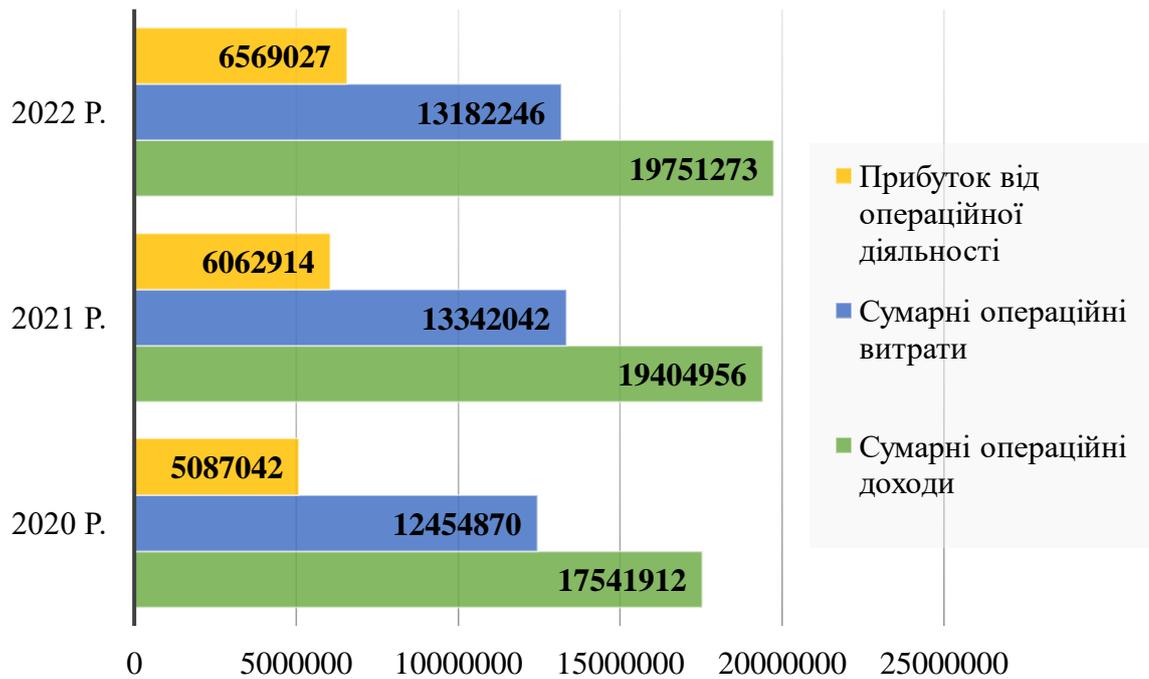


Рис. 2.11. Формування операційного прибутку ПрАТ «ВФ Україна» у 2020-2022 рр. тис. грн

Величину фінансового результату діяльності підприємства безпосередньо визначає загальний обсяг доходів та витрат підприємства, структура та динаміка якого розраховані у табл. 2.12.

Згідно із даними табл. 2.12 найбільшу питому вагу у доходах підприємства становить чистий дохід від реалізації продукції. Слід відмітити, що його частка зменшується на кінець досліджуваного періоду з 98,21% у 2020 р. до 94,35% у 2022 р. через зростання інших операційних доходів та інших фінансових доходів. Зменшення питомої ваги спостерігається серед інших доходів.

Аналізуючи витрати ПрАТ «ВФ Україна» у 2020-2022 рр. варто відмітити, що сума загальних витрат також не мала стабільності, зменшившись у 2021 р. та зростаючи у 2022 р. Загальні темпи зростання склали 117,7%. Собівартість реалізованої продукції у 2020 та 2021 рр. у структурі витрат займали більше 50%, у 2022 р. спостерігається зниження собівартості продукції як в абсолютному значенні, так і її питомої частки до 39,63%.

Таблиця 2.12

Аналіз складу, структури та динаміки доходів та витрат ПрАТ «ВФ Україна» у 2020-2022 рр.

Найменування статей	Рядок	2020		2021		2022		Відхилення 2020/2019			Відхилення 2021/2020		
		сума тис. грн	питома вага,%	сума тис. грн	питома вага,%	в сумі тис.грн	питома вага,%	в сумі тис.грн	%	Темп зростання, %	в сумі тис.грн	%	Темп зростання, %
ДОХОДИ		17607491	100,00	19961469	100,00	19928067	100,00	-37568960	0,00	113,37	-33402	0,00	99,83
1. Чистий дохід від реалізації	2000	17292036	98,21	19358958	96,98	18802655	94,35	-36650994	-1,23	111,95	-556303	-2,63	97,13
2. Інші операційні доходи	2120	249876	1,42	45998	0,23	948618	4,76	-295874	-1,19	18,41	902620	4,53	2062,30
3. Дохід від участі в капіталі	2200	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
4. Інші фінансові доходи	2220	65389	0,37	46962	0,24	163539	0,82	-112351	-0,14	71,82	116577	0,59	348,24
5. Інші доходи	2240	190	0,00	509551	2,55	13255	0,07	-509741	2,55	268184,74	-496296	-2,49	2,60
6. Інший сукупний дохід до оподаткування	2250	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
ВИТРАТИ		16292948	100,00	16025436	100,00	18862684	100,00	-32318384	0,00	98,36	2837248	0,00	117,70
1. Собівартість реалізованої продукції	2050	8210484	50,39	8478325	52,91	7474429	39,63	-16688809	2,51	103,26	-1003896	-13,28	88,16
2. Адміністративні витрати	2130	2 134 529	13,10	2 601 385	16,23	2 783 780	14,76	-4735914	3,13	121,87	182395	-1,47	107,01
3. Витрати на збут	2150	1 811 397	11,12	1 990 569	12,42	1 793 366	9,51	-3801966	1,30	109,89	-197203	-2,91	90,09
4. Очікувані кредитні збитки від фін.активів	2160	288 737	1,77	227 210	1,42	182 802	0,97	-515947	-0,35	78,69	-44408	-0,45	80,46
5. Інші операційні витрати	2180	9 723	0,06	44 553	0,28	947 869	5,03	-54276	0,22	458,22	903316	4,75	2127,51
6. Фінансові витрати	2250	1485927	9,12	1710940	10,68	1448569	7,68	-3196867	1,56	115,14	-262371	-3,00	84,67
7. Витрати на участь в капіталі	2255	0	0,00	55455	0,35	127979	0,68	-55455	0,35	-	72524	0,33	230,78
8. Інші витрати	2270	1997978	12,26	1368	0,01	3805847	20,18	-1999346	-12,25	0,07	3804479	20,17	278205,19
9. Витрати з податку на прибуток	2300	354173	2,17	915631	5,71	298 043	1,58	-1269804	3,54	258,53	-617588	-4,13	32,55
10. Податок на прибуток пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-

У 2022 р. спостерігається збільшення питомої ваги таких статей витрат як інші операційні витрати, фінансові витрати, витрати на участь в капіталі, інші витрати. Значно зменшилися витрати на збут. Адміністративні витрати мали динаміку до щорічного зростання, не дивлячись на зменшення обсягів виготовленої продукції. Структура операційних витрат підприємства, які сукупно займають найбільшу величину в усіх витратах наведена на рис. 2.12.

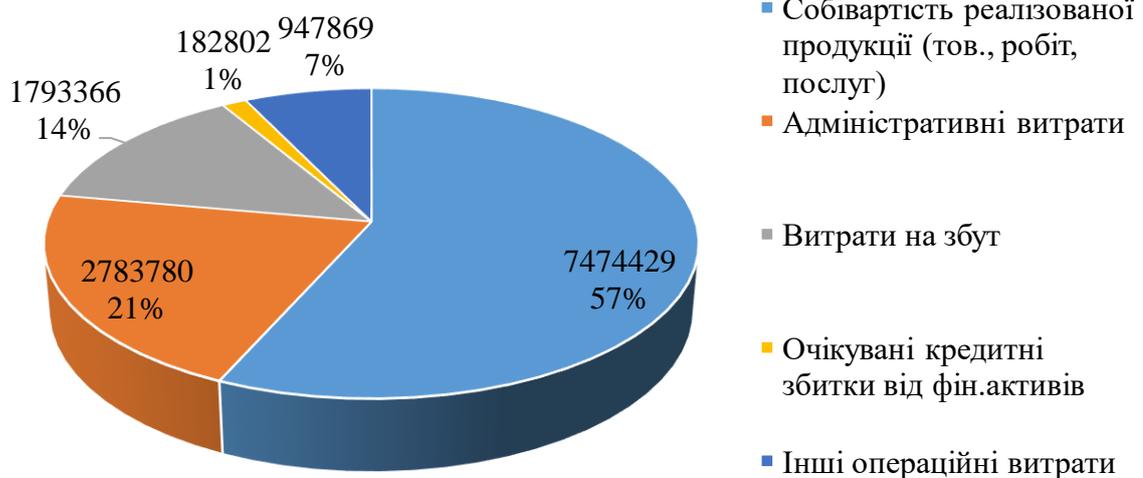


Рис. 2.12. Структура операційних витрат ПрАТ «ВФ Україна» у 2022 р.

Одною з головних умов нормальної діяльності підприємства та його структурних підрозділів є забезпеченість коштами, оцінити яку дозволяє аналіз грошових потоків. Аналіз стану руху грошових коштів ПрАТ «ВФ Україна» представлено у таблиці 2.13.

Відповідно отриманим результатам дослідження, можна зробити висновок про позитивний чистий грошовий потік ПрАТ «ВФ Україна» упродовж 2020- 2022 рр., тільки на початку 2020 р. підприємство мало від'ємний чистий грошовий потік.

Надлишковий залишок грошових коштів спричиняє певну загрозу досліджуваному товариству через вплив інфляції, що свідчить про його недостатню фінансову гнучкість при проведенні своєї інвестиційно-фінансової політики.

Таблиця 2.13

Аналіз грошових потоків ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022 рр.

Найменування статей	2020 (поч.)		2020 (кін.)		2021 (кін.)		2022 (кін.)		Зміни за 2020 р.			Зміни за 2021 р.			Зміни за 2022 р.		
	сума тис. грн	питома вага,%	Δ	%	Темп зр.,%	Δ	%	Темп зр.,%	Δ	%	Темп зр.,%						
1. Грошові потоки від операційної діяльності	26253206	100	28707059	100	13772906	100	14260792	100	2453853	0,00	109,35	-14934153	0,00	47,98	487886	0,00	103,54
Надходження в тому числі:	17145836	65,31	19258543	67,09	11365222	82,52	11017837	77,26	2112707	1,78	112,32	-7893321	15,43	59,01	-347385	-5,26	96,94
Реаліз. продукції (тов., роб., послуг)	16646719	63,41	18924456	65,92	10978895	79,71	9428369	66,11	2277737	2,51	113,68	-7945561	13,79	58,01	-1550526	-13,60	85,88
Цільового фінансування	264	0,00	224	0,00	540	0,00	626	0,00	-40	0,00	84,85	316	0,00	241,07	86	0,00	115,93
Повернення авансів, інших податків і зборів	152733	0,58	95755	0,33	55565	0,40	21441	0,15	-56978	-0,25	62,69	-40190	0,07	58,03	-34124	-0,25	38,59
Надходження відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	8102	0,03	1489	0,01	10279	0,07	730550	5,12	-6613	-0,03	18,38	8790	0,07	690,33	720271	5,05	7107,21
Надходження від боржників неустойки	541	0,00	534	0,00	1206	0,01	0	0,00	-7	0,00	98,71	672	0,01	225,84	-1206	-0,01	0,00
Надходження від страхових премій	100	0,00	303	0,00	0	0,00	3559	0,02	203	0,00	303,00	-303	0,00	0,00	3559	0,02	-
Інші надходження	337377	1,29	235782	0,82	318737	2,31	833292	5,84	-101595	-0,46	69,89	82955	1,49	135,18	514555	3,53	261,44
Витрачання в тому числі:	9107370	34,69	9448516	32,91	2407684	17,48	3242955	22,74	341146	-1,78	103,75	-7040832	-15,43	25,48	835271	5,26	134,69
постачальникам	4015460	15,30	3762531	13,11	37679,00	0,27	1343444	9,42	-252929	-2,19	93,70	-3724852	-12,83	1,00	1305765	9,15	3565,50
оплата праці	999209	3,81	1110313	3,87	160116	1,16	1490189	10,45	111104	0,06	111,12	-950197	-2,71	14,42	1330073	9,29	930,69
розрахунки з податків та зборів	3970060	15,12	4369028	15,22	2021357	14,68	373293	2,62	398968	0,10	110,05	-2347671	-0,54	46,27	-1648064	-12,06	18,47
на оплату авансів	81900	0,31	184080	0,64	0	0,00	8214	0,06	102180	0,33	224,76	-184080	-0,64	0,00	8214	0,06	-
інші витрачання	40741	0,16	22564	0,08	188532	1,37	27815	0,20	-18177	-0,08	55,38	165968	1,29	835,54	-160717	-1,17	14,75
ЧП від операційної діяльності	8038466	-	9810027	-	8957538	-	7774882	-	1771561	-	122,04	-852489	-	91,31	-1182656	-	86,80

Продовження табл. 2.13

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
2. Грошові потоки від інвестиційної діяльності	4944784	100	16461932	100	4971010	100	5946927	100	11517148	0,00	332,92	-11490922	0,00	30,20	975917	0,00	119,63
Надходження в тому числі:	242783	4,91	113872	0,69	389156	7,83	595640	10,02	-128911	-4,22	46,90	275284	7,14	341,75	206484	2,19	153,06
виручка від продажу довгострокових активів	60747	1,23	40099	0,24	22363	0,45	16401	0,28	-20648	-0,98	66,01	-17736	0,21	55,77	-5962	-0,17	73,34
отримані відсотки, дивіденди	182036	3,68	67273	0,41	46962	0,94	163539	2,75	-114763	-3,27	36,96	-20311	0,54	69,81	116577	1,81	348,24
інші надходження	0	0,00	6500	0,04	319831	6,43	415700	6,99	6500	0,04	-	313331	6,39	4920,48	95869	0,56	129,97
Витрачання в тому числі:	4702001	95,09	16348060	99,31	4581854	92,17	5351287	89,98	11646059	4,22	347,68	-11766206	-7,14	28,03	769433	-2,19	116,79
фінансові інвестиції	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1281480	21,55	0	0,00	-	0	0,00	-	1281480	21,55	-
на придбання необоротних активів	3900522	78,88	4206753	25,55	3794922	76,34	3518237	59,16	306231	-53,33	107,85	-411831	50,79	90,21	-276685	-17,18	92,71
на надання позик	689000	13,93	11914414	72,38	162000	3,26	331947	5,58	11225414	58,44	1729,23	-11752414	-69,12	1,36	169947	2,32	204,91
інші платежі	112479	2,27	226893	1,38	624932	12,57	219623	3,69	114414	-0,90	201,72	398039	11,19	275,43	-405309	-8,88	35,14
ЧП від інвестиційної діяльності	-4459218	-	-16234188	-	-4192698	-	-4755647	-	-11774970	-	364,06	12041490	-	25,83	-562949	-	113,43
3. Грошові потоки від фінансової діяльності	4738380	100	16837369	100	4741078	100	1447252	100	12098989	0,00	-	-12096291	0,00	28,16	-3293826	0,00	-
Надходження в тому числі:	0	0,00	12259400	72,81	0	0,00	0	0,00	12259400	72,81	-	-12259400	-72,81	-	0	0,00	-
Отримання позик	0	0,00	12259400	72,81	0	0,00	0	0,00	12259400	72,81	-	-12259400	-72,81	-	0	0,00	-
Власного капіталу	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-	0	0,00	-
інші надходження	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-	0	0,00	-
Витрачання в тому числі:	4738380	100,00	4577969	27,19	4741078	100,00	1447252	100,00	-160411	-72,81	96,61	163109	72,81	103,56	-3293826	0,00	30,53
Викуп власних акцій	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-	0	0,00	-
Погашення позик	2745244	57,94	960951	5,71	609280	12,85	1235084	85,34	-1784293	-52,23	35,00	-351671	7,14	63,40	625804	72,49	202,71
Сплата дивідендів	919861	19,41	0	0,00	3480700	73,42	26300	1,82	-919861	-19,41	0,00	3480700	73,42	-	-3454400	-71,60	0,76
Витрачання на сплату %	637426	13,45	997259	5,92	0	0,00	0	0,00	359833	-7,53	0,00	-997259	-5,92	0,00	0,00	0,00	-
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	433822	9,16	426621	2,53	504763	10,65	185868	12,84	-7201	-6,62	98,34	78142	8,11	118,32	-318895	2,20	36,82
Інші платежі	2027	0,04	2193138	13,03	146335	3,09	0	0,00	2191111	12,98	108196,25	-2046803	-9,94	6,67	-146335	-3,09	0
ЧП від фінансової діяльності	-4738380	-	7681431	-	-4741078	-	-1447252	-	12419811	-	-162,11	-12422509	-	-61,72	3293826	-	30,53
ЧП	-1159132	-	1257270	-	23762	-	1571983	-	2416402	-	-108,47	-1233508	-	1,89	1548221	-	6615,53

Отже, чистий грошовий потік від операційної діяльності ПрАТ «ВФ Україна» протягом усього періоду дослідження показав позитивні показники, що свідчить про здатність компанії забезпечувати платоспроможність і ліквідність, здійснювати своєчасні виплати кредиторської заборгованості перед контрагентами і бюджетом, а також забезпечувати виплату заробітної плати. Проте існує ризик втрати вартості коштів через інфляційні процеси.

Інвестиційна діяльність компанії призводить до від'ємного грошового потоку, що свідчить про те, що ПрАТ «ВФ Україна» витрачає більше грошей на інвестиції, ніж отримує від них прибутку. Чистий грошовий потік від фінансової діяльності мав позитивне значення лише в кінці 2020 року; протягом інших років дослідження він виявився від'ємним. Графічне зображення чистого грошового потоку ПрАТ «ВФ Україна», у тому числі за видами діяльності, показано на рис. 2.13.

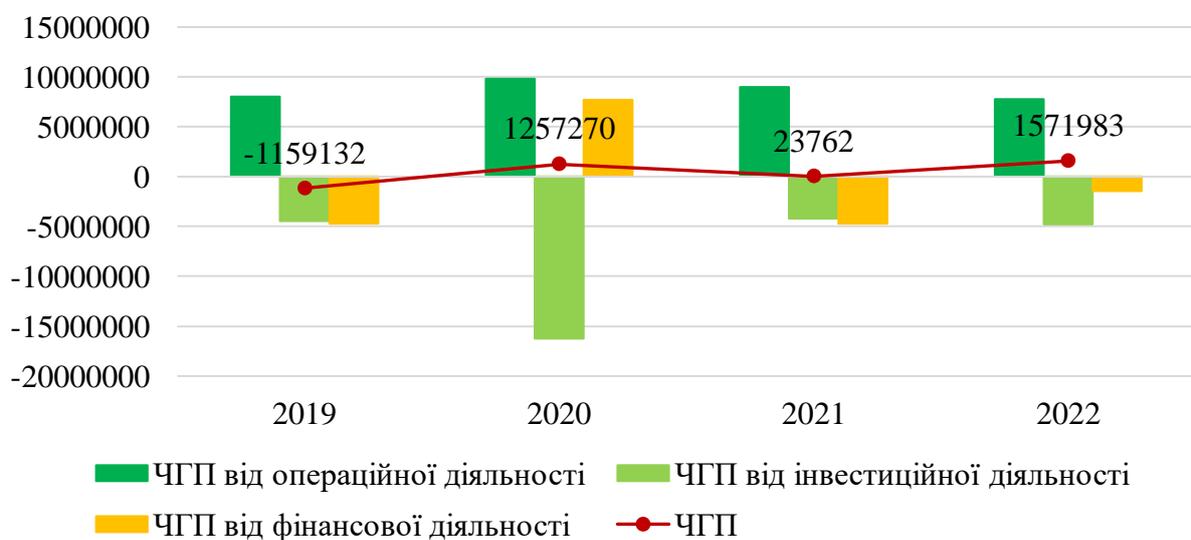


Рис. 2.13. Динаміка чистого грошового потоку ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022 рр.

Грошові потоки займають значне місце у формуванні оборотного капіталу, що забезпечує підтримку ліквідності та платоспроможності підприємства на належному рівні. Результати проведеного аналізу свідчать про те, що у ПрАТ «ВФ Україна» існують проблеми у керуванні грошовими потоками,

зокрема, виникають касові розриви в окремі роки та спостерігається відволікання грошових коштів від господарського обороту.

Далі більш детально проаналізуємо ефективність розподілу та використання прибутку підприємства з використанням показників рентабельності у табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Аналіз динаміки показників дослідження доходів і витрат ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2021 рр.

Найменування статей	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2021/ 2020		Відхилення 2022/ 2021	
	сума тис. грн	сума тис. грн	в сумі тис.грн	в сумі тис.грн	Темп зростання,%	в сумі тис.грн	Темп зростання,%
1. Доходи	17607491	19961469	19928067	2353978	113,37	-33402	99,83
2. Витрати	16292948	16025436	18862684	-267512	98,36	2837248	117,70
3. Прибуток (збиток) від звичайної діяльності	1314543	3936033	1065383	2621490	299,42	-2870650	27,07
4. Середньорічна вартість активів	30719052	36667885	38027169	5948832,5	119,37	1359284	103,71
5. Чистий дохід від реалізації(товарів, робіт, послуг)	17292036	19358958	18802655	2066922	111,95	-556303	97,13
6. Рентабельність активів (п.3 : п.4)	0,04	0,11	0,03	0,06	250,85	-0,079	26,10
7. Рентабельність продаж (п.3 : п.5)	0,08	0,20	0,06	0,13	267,45	-0,147	27,87
8. Рентабельність витрат (п.3 : п.2)	0,08	0,25	0,06	0,16	304,42	-0,189	23,00
9. Виручка від реалізації 1 грн. доходів (п.5 : п.1)	0,98	0,97	0,94	-0,01	98,75	-0,026	97,29
10. Доходи на 1грн активів (п.1 : п.4)	0,57	0,54	0,52	-0,03	94,98	-0,020	96,26
11. Доходи на 1 грн .витрат (п.1 : п.2)	1,08	1,25	1,06	0,16	115,26	-0,189	84,82

Рентабельність активів, продаж та витрат ПрАТ «ВФ Україна» мали хвилеподібну динаміку, підвищуючись у 2021 році і значно погіршуючись у 2022 році, коли досягли найнижчих показників. Виручка від реалізації 1 гривні доходів становила 0,98 гривні у 2020 році і зменшилася до 0,94 гривні протягом наступних двох років, що свідчить про негативну динаміку і погіршення господарської діяльності підприємства. Доходи на 1 гривню активів становили

0,57 гривні у 2020 році і зменшувались до 0,52 гривні у 2022 році, що свідчить про зменшення доходів на 1 гривню активів підприємства протягом років дослідження. Доходи на 1 гривню витрат перевищували 1 гривню протягом усього періоду дослідження, проте на кінець періоду дещо знизилися. Наприклад, у 2022 році на 1 гривню витрат підприємство отримувало 1,06 гривні доходу, що свідчить про прибуткову діяльність підприємства.

Отже, прибуткова діяльність ПрАТ «ВФ Україна» протягом 2020-2021 рр. і отримання ним прибутку навіть в умовах воєнного стану свідчить про ефективність формування і розподілу прибутку підприємства.

Таким чином, у другому розділі роботи проведено дослідження фінансового стану, проаналізовано процеси формування та розподілу прибутку підприємства. Виявлено, що ПрАТ «ВФ Україна» має нормальний фінансовий стан, високий майновий, фінансовий та кадровий потенціал, достатній рівень ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості.

В умовах війни внаслідок зниження попиту на послуги ПрАТ «ВФ Україна» через безпрецедентну зовнішню міграцію обсяг чистого доходу підприємства прогнозовано зменшився, утім завдяки оперативному нарощенню інших операційних доходів та зменшення операційних витрат підприємству вдалося сформувати прибуток навіть в умовах війни.

Отримані результати показують високий рівень нерівномірності у формуванні позитивних і від'ємних грошових потоків. Проведений аналіз виявив слабкі місця у формуванні грошових потоків ПрАТ «ВФ Україна». Зокрема, є необхідність у підвищенні ефективності використання грошових коштів, регулюванні рівномірності і синхронності позитивних і від'ємних грошових потоків, а також у підвищенні участі прибутку у формуванні позитивного чистого грошового потоку. Також важливе підвищення використання власних коштів для задоволення потреб підприємства та збільшення інвестицій у реальний сектор за рахунок позитивного чистого грошового потоку.

РОЗДІЛ 3

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В КРИЗОВИХ УМОВАХ

3.1. Резерви зростання прибутку підприємства

У кризових умовах сьогодення отримання підприємствами докризових обсягів прибутків суттєво ускладнене через зростання непередбачуваних витрат, зокрема у вигляді курсових різниць, що зумовлено високим рівнем інфляції та девальвації національної грошової одиниці. Крім цього брак кваліфікованих фахівців відчувають підприємства усіх галузей та видів діяльності. Це пов'язано з еміграцією більше 5 млн. громадян з початком повномасштабного вторгнення, внутрішнім переміщенням осіб в Україні, внаслідок чого на окремих прифронтових територіях підприємства не можуть продовжувати свою діяльність, а також із мобілізацією та непоправними втратами людського капіталу внаслідок воєнних дій.

За таких умов важливим завданням фінансового менеджменту будь-якого підприємства є адаптація до викликів воєнного стану та пошук резервів зростання прибутку за безпрецедентного рівня економічної невизначеності. У цьому контексті варто відштовхуватися від класичної економічної теорії за якою прибуток залежить від обсягу доходів та витрат підприємства. Тому збільшення прибутку можна досягти або через пошук додаткових джерел доходів, або/та зменшуючи його витрати.

Оскільки операційна діяльність забезпечує отримання найбільшої частки доходу, то важливо шукати резерви підвищення ефективності саме основної діяльності підприємства. У цьому контексті такими резервами можуть бути: збільшення обсягів випуску та реалізації продукції, зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції при впровадженні інновацій, а також підвищення якості, збільшення асортименту продукції, що реалізується [28].

Задля обґрунтування пріоритетних напрямів зростання прибутку ПрАТ «ВФ Україна» були визначені фактори, які вплинули на розмір валового прибутку підприємства. Для розрахунку було складено таблицю з вихідними даними (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Інформація про ціни та обсяги продукції на ПрАТ «ВФ Україна»
у 2019-2022 рр.

Період	Чистий дохід від реалізації товарі (робіт, послуг)	Собівартість реалізованої продукції	Ціна за одиницю послуги, грн./од.	Обсяг реалізації	Витрати на одиницю продукції, грн./од.	Валовий прибуток
2019	15036018	7458619	448,9	33495	222,7	7577399
2020	17292036	8210484	456,2	37905	216,6	9081552
2021	19358958	8478325	478,5	40458	209,6	10880633
2022	18802655	7474429	484,4	38816	192,6	11328226

Розрахункові дані для проведення факторного аналізу валового прибутку на ПрАТ «ВФ Україна» представлено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Вихідні дані для факторного аналізу валового прибутку ПрАТ «ВФ Україна»

Показник	Рядок	Базовий рік (0)	Базовий рік, перерахований на реалізацію звітного року (1,0)	Звітний рік (1)
А	Б	1	2	3
2020 р.				
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ЧД)	2000	15036018	15280533	17292036
Собівартість реалізованої продукції (С)	2050	7458619	7255396	8210484
Валовий прибуток (ВП)	2090	7577399	8025137	9081552
2021 р.				
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ЧД)	2000	17292036	18137307	19358958
Собівартість реалізованої продукції (С)	2050	8210484	7943298	8478325
Валовий прибуток (ВП)	2090	9081552	10194008	10880633
2022 р.				
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ЧД)	2000	19358958	19597658	18802655
Собівартість реалізованої продукції (С)	2050	8478325	7790458	7474429
Валовий прибуток (ВП)	2090	10880633	11807199	11328226

Скориставшись фінансовою звітністю ПрАТ «ВФ Україна» було проведено проміжні розрахунки в межах факторного аналізу валового прибутку, методика проведення якого описана у п.1.3 роботи (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Проміжні розрахунки впливу факторів на розмір валового прибутку
ПрАТ «ВФ Україна» у 2020-2022 рр.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.
ВП1	2011503	1221651	-795003
К1	0,97	0,97	0,92
К1-1	0,03	0,03	0,08
ВП2	206459	295532	882772
К2	1,02	1,05	1,01
К2-К1	0,04	0,08	0,09
ВП3	329683	739457	1016932
ВП4	-203223	-267186	-687867
ВП5	324515	668531	792406
ВП	2668936	2657986	1209240

Отримані результати проаналізовано та визначено резерви зростання валового прибутку ПрАТ «ВФ Україна» (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Результати факторного аналізу валового прибутку ПрАТ «ВФ Україна»
у 2020-2022 рр., тис грн.

Назва фактору	Сума впливу		
	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Відхилення валового прибутку, всього у т.ч. за рахунок:			
1. Зміни цін на продукцію	2011503	1221651	-795003
2. Зміни обсягу виробництва і реалізації	206459	295532	882772
3. Зміни структури продукції	329683	739457	1016932
4. Зміни рівня витрат	-203223	-267186	-687867
5. Зміни структури витрат	324515	668531	792406
Резерв зростання валового прибутку (1+2+3+4)	2344422	1989455	416834

За даними проведеного аналізу можна зробити висновок, що у 2020 та 2021 рр. резерви підвищення валового прибутку знаходилися в зміні цін на продукцію, зміні обсягу виробництва, зміні структури продукції. Сума

загальних резервів у 2020 р. склала 2344422 тис.грн, у 2021 р. – 1989455 тис.грн. У 2022 р. підприємство мало значно меншу суму зростання валового прибутку, резерв якого містився у зміні обсягу виробництва і реалізації продукції та зміні структури продукції.

Далі проведемо детальний факторний аналіз прибутку підприємства за факторами першого і другого рівня у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Факторний аналіз прибутку від звичайної діяльності до оподаткування за факторами першого та другого рівнів

Назва фактора	Рядок	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Величина впливу фактора (абсолютне відхилення)	
					2021-2020	2022-2021
А	Б	1	2	3	4	5
1. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190 (2195)	5087042	6062914	6569027	975872	506113
Прибуток валовий	2090	9081552	10880633	11328226	1799081	447593
Інші операційні доходи	2105+...+2120	249876	45998	948618	-203878	902620
Витрати адміністративні	2130	2134529	2601385	2783780	466856	182395
Витрати на збут	2150	1811397	1990569	1793366	179172	-197203
Очікувані кредитні збитки від фін.активів	2160	288737	227210	182802	-61527	-44408
Інші операційні витрати	2180	9723	44553	947869	34830	903316
2. Фінансовий результат від фінансової діяльності	2220 +2200 - 2250 - 2255	-1420538	-1719433	-1413009	-298895	306424
Доходи інші фінансові	2220	65389	46962	163539	-18427	116577
Витрати фінансові	2250	1485927	1710940	1448569	225013	-262371
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0	0	0	0
Втрати від участі в капіталі	2255	0	55455	127979	55455	72524
3. Фінансовий результат від іншої звичайної діяльності	2240 - 2270	-1997788	508183	-3792592	2505971	-4300775
Доходи інші	2240	190	509551	13255	509361	-496296
Витрати інші	2270	1997978	1368	3805847	-1996610	3804479
4. Фінансовий результат до оподаткування	п.1 + п.2 + п.3 = 2290	1668716	4851664	1363426	3182948	-3488238
Прибуток операційний	п.1	5087042	6062914	6569027	975872	506113
Прибуток фінансовий	п.2	-1420538	-1719433	-1413009	-298895	306424
Прибуток інший звичайний	п.3	-1997788	508183	-3792592	2505971	-4300775

Продовження табл. 3.5

А	Б	1	2	3	4	5
5. Чистий фінансовий результат	п.4 - 2300 +2305=2350	1314543	3936033	1065383	2621490	-2870650
Прибуток до оподаткування	п.4	1668716	4851664	1363426	3182948	-3488238
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	354173	915631	298043	561458	-617588
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0	0	0	0
6. Сукупний дохід	2350 +2460=2465	1314543	3936033	1065383	2621490	-2870650
Чистий прибуток	2350	1314543	3936033	1065383	2621490	-2870650
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0	0	0	0

За отриманими даними можна зробити висновок, що фінансовий результат від операційної діяльності ПрАТ «ВФ Україна» протягом усього досліджуваного періоду мав додатне значення, що свідчить про значне переважання надходжень від операційної діяльності над відповідними витратами. Фінансовий результат від фінансової діяльності підприємства протягом всього аналізованого періоду мав від'ємне значення, що свідчить і про неефективну фінансову діяльність ПрАТ «ВФ Україна» (рис. 3.1).

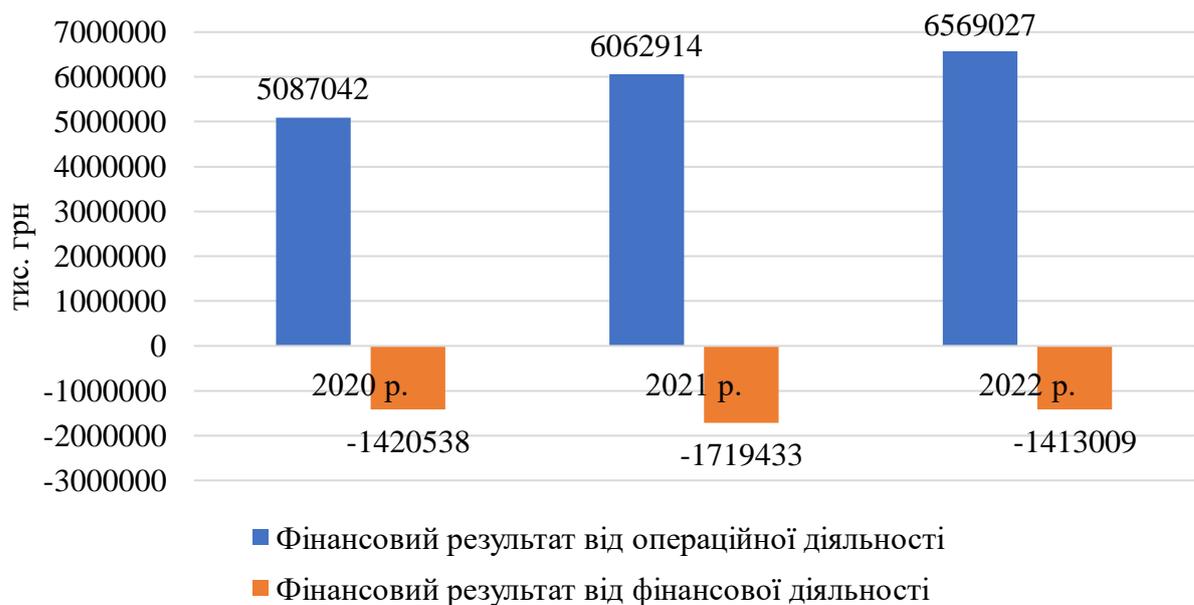


Рис. 3.1. Динаміка фінансового результату від операційної та фінансової діяльності ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022 рр., тис грн.

Результати від іншої звичайної діяльності тільки в 2021 р. мали додатній показник, а на початок та кінець аналізованого періоду були від'ємними. Чистий фінансовий результат за весь досліджуваний період мав позитивне значення, що свідчить про прибутковість діяльності підприємства. Проте, максимальний його рівень був у 2021 р., мінімальний у 2022 р. і складав 1065383 тис.грн. Сукупний дохід підприємства дорівнює чистому фінансовому результату.

За результатами проведених розрахунків та виявлених резервів сформовано основні напрями підвищення прибутку ПрАТ «ВФ Україна» (рис. 3.2).

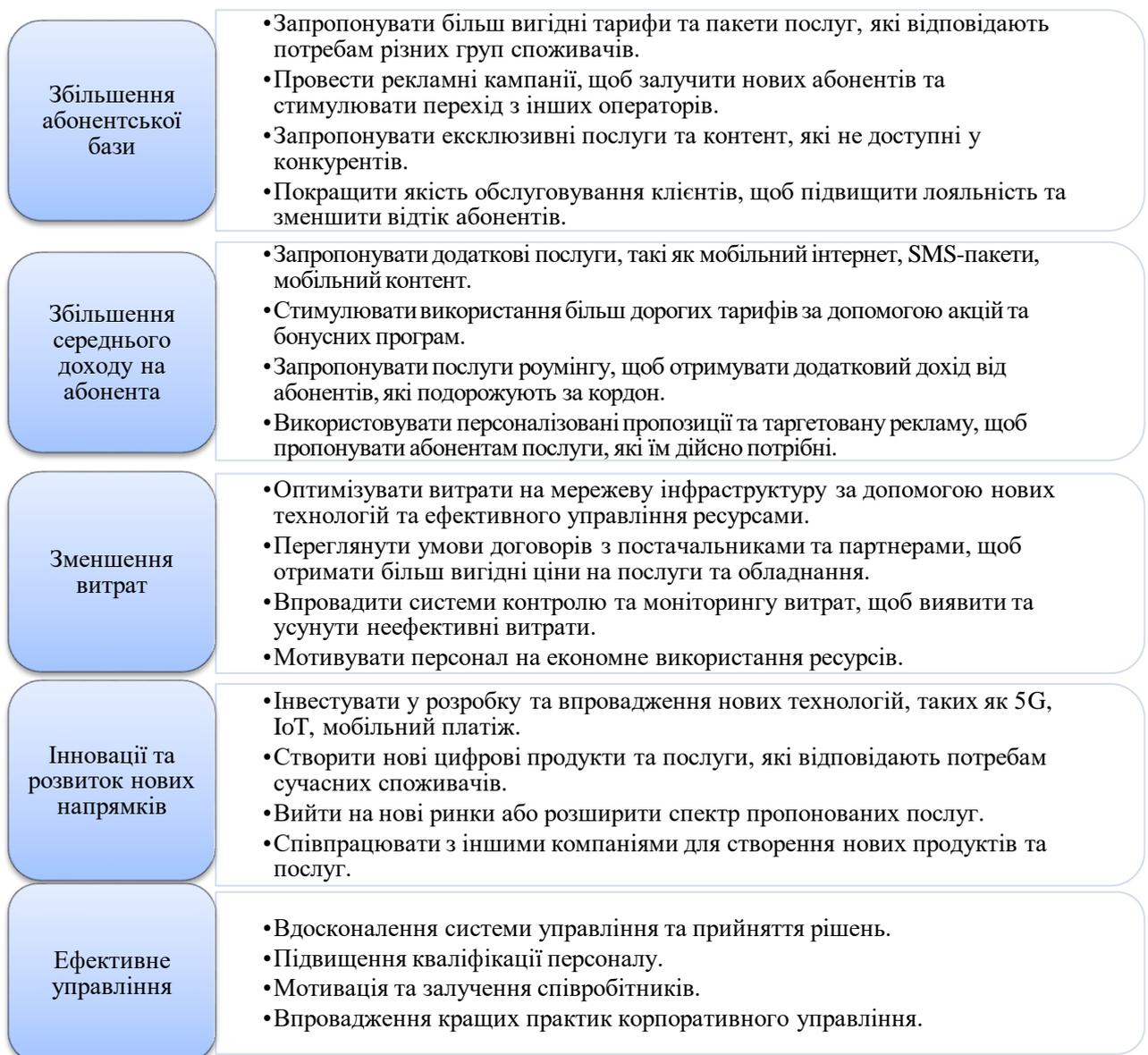


Рис. 3.2. Напрями зростання прибутку ПрАТ «ВФ Україна»

Отже, ПрАТ «ВФ Україна» отримувало прибутку від звичайної діяльності протягом усього досліджуваного періоду, при чому у 2021 р. сума прибутку зросла майже утричі, проте зменшилася на 72,93% у 2022 р. внаслідок початку широкомасштабної війни, розв'язаної російською федерацією. У 2020 та 2021 рр. підвищення валового прибутку ПрАТ «ВФ Україна» могло бути досягнуте завдяки зміні цін на надані послуги зв'язку, нарощенні обсягу реалізації цих послуг, зміні структури продукції, тобто тарифних планів. Сума загальних резервів у 2020 р. склала 2344422 тис.грн, у 2021 р. – 1989455 тис.грн.

У 2022 р. підприємство мало значно менші резерви зростання валового прибутку, головним чином, за рахунок розробки нових пропозицій для споживачів для нарощення обсягу реалізації послуг із максимальною економією та мінімізацією постійних витрат.

Таким чином, для підвищення прибутку підприємства потрібно продовжувати підвищувати ефективність основної діяльності для перекриття додаткових інших фінансових та операційних витрат, що об'єктивно обумовлені умовами воєнного стану.

3.2. Напрями удосконалення процесів формування та використання прибутку підприємства в умовах економічної невизначеності

Ефективне формування і розподіл прибутку на підприємстві в умовах економічної невизначеності можливе завдяки організаційному забезпеченню цих процесів. При цьому варто розуміти, що безпосередньо прибуток не є об'єктом впливу, змінювати можна доходи і витрати підприємства, що визначають його величину.

Варто зазначити, що не існує універсального підходу до удосконалення процесів формування та розподілу прибутку, адже вони залежать від специфіки, розміру, структури власності, цілей та стратегії розвитку конкретного підприємства, що потрібно обов'язково враховувати для

удосконалення процесів формування і розподілу прибутку. Постійний аналіз, планування, контроль та вдосконалення цих процесів є ключовими факторами для успішного розвитку підприємства та максимізації його прибутку.

Головна мета організаційного забезпечення формування та розподілу прибутку на підприємстві полягає у задоволенні інтересів його власників щодо отримання економічних вигод та зростання вартості бізнесу. Це має бути гармонізовано із забезпеченням інтересів держави та працівників підприємства, які прямо чи опосередковано беруть участь у розподілі прибутку підприємства. Організаційно забезпечення реалізації цих завдань здійснюють структурні підрозділи підприємства, що займаються фінансовим плануванням прибутку та його розподілом і несуть відповідальність за відповідні рішення.

За підходом І.А. Бланка [3] процеси формування і розподілу прибутку на підприємстві здійснюються за чотирма напрямками, наведеними на рис. 3.3.



Рис. 3.3. Організація процесу формування і розподілу прибутку підприємства

* складено за джерелами [3, 85-87]

Ефективне формування і розподілу прибутку суб'єкта господарювання передбачає планування його обсягів за операційною, фінансовою та інвестиційною діяльністю, систематичне виявлення резервів зростання прибутковості, забезпечення постійного контролю за процесами розподілу прибутку та його ефективним використанням, а також визначення допустимого рівня ризикованості діяльності підприємства.

При цьому управління прибутком має бути зорієнтованим на стратегічні цілі розвитку суб'єкта господарювання, розробка альтернативних сценаріїв поведінки підприємства зважаючи на динамічність зовнішнього середовища та формування здатності підприємства швидко адаптуватися до викликів сьогодення.

Війна створює значні виклики для будь-якого бізнесу, і процеси формування та розподілу прибутку не є винятком. Для того, щоб й надалі генерувати та ефективно розподіляти прибуток в умовах воєнних дій, підприємству необхідно вжити певних заходів, які представлено на рис. 3.4.

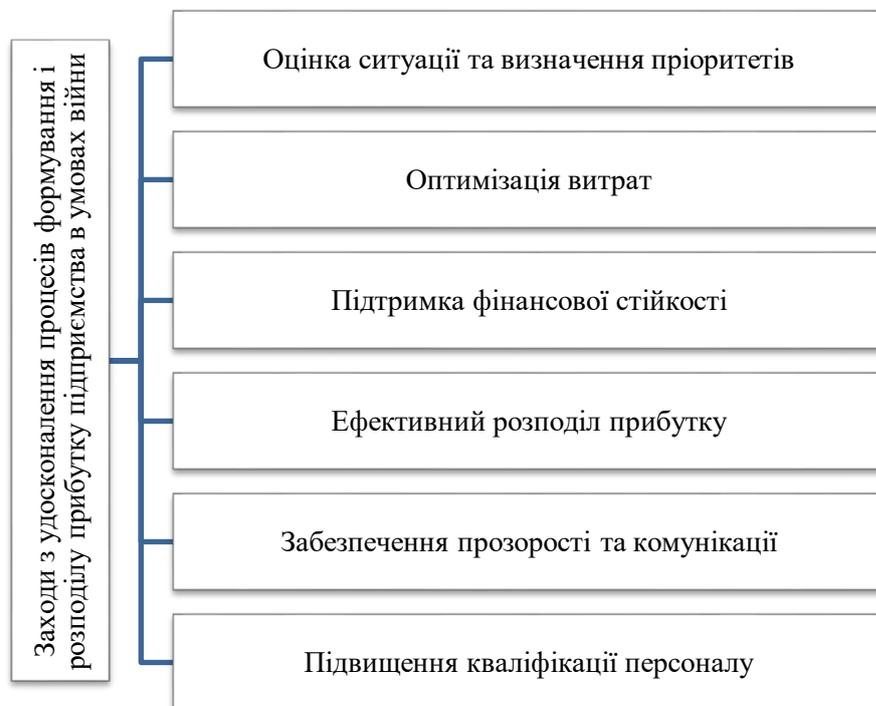


Рис. 3.4. Заходи з удосконалення процесів формування і розподілу прибутку підприємства в умовах війни

Першочергово, для отримання прибутку підприємством в умовах війни необхідно здійснювати систематичну оцінку ситуації та визначати пріоритети. Варто провести глибокий аналіз впливу війни на діяльність підприємства, визначити ключові ризики та можливості. За необхідності треба переглянути стратегію розвитку підприємства з урахуванням нових умов та визначити пріоритетні напрямки використання прибутку, такі як підтримка ЗСУ, допомога постраждалим, забезпечення безперебійної роботи підприємства.

Безумовно, потрібно здійснювати оптимізацію витрат шляхом ретельного перегляду всіх статей витрат, виявлення та усунення неефективних витрати. Потрібно сфокусуватися на витратах, які необхідні для підтримки основної діяльності підприємства й шукати можливості для зниження витрат, наприклад, за рахунок переговорів з постачальниками, оптимізації логістики, використання енергоефективних технологій.

Величина витрат в умовах сьогодення має бути мінімально достатньою та обґрунтованою, відповідати плановим показникам виробництва і реалізації продукції. Необхідною також є систематична робота щодо пошуку напрямів мінімізації витрат та їхньої оптимізації з використанням методів моделювання, як от вартісний аналіз, ABC та XYZ-аналіз.

Вартісний аналіз полягає у дослідженні того, як утворюються витрати на підприємстві в контексті їх доцільності, тобто співвідношення витрат на виробництво продукції з її впливом на якість продукції чи інші цільові параметри, визначені управлінням підприємства. Метою цього аналізу є пошук можливостей скорочення витрат без погіршення якості продукції або інших важливих характеристик, що визначені як критерії оптимізації. Реалізація вартісного аналізу включає послідовні етапи: визначення об'єкта аналізу та формування цільових функцій, збір інформації для аналізу, оцінка рівня витрат і функціональних характеристик виробничого процесу або продукції, порівняння витрат з результатами і оцінка їх ефективності, розробка альтернативних сценаріїв розвитку і обґрунтування оптимальних управлінських рішень, а також їх прийняття, впровадження і контроль виконання [62].

ABC-аналіз є інструментом для обґрунтування та прийняття управлінських рішень щодо оптимізації витрат підприємства, зорієнтованим на ефективне управління прибутком. Він базується на концепції «центрів витрат», що представляють собою окремі функціональні або організаційні процеси підприємства, такі як обслуговування обладнання, поставки сировини та матеріалів, доставка продукції покупцям, науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, на яких формуються однорідні витрати підприємства. ABC-аналіз дозволяє систематизувати ці процеси для забезпечення більш ефективного розподілу витрат і удосконалити процес формування прибутку підприємства.

ABC-аналіз включає аналіз техніко-організаційних та фінансових аспектів виробничих процесів, визначення центрів витрат за чотирьох ступеневою моделлю, відслідковування розподілу витрат за цими центрами, оцінку їх параметрів і прийняття управлінських рішень. Однак ABC-аналіз також має недоліки, такі як суб'єктивність обґрунтування параметрів і високі витрати на інформаційне забезпечення та організацію процесу.

XYZ-аналіз є стратегією для обґрунтування управлінських рішень щодо оптимізації абсолютних витрат підприємства, шляхом ідентифікації потенційних резервів зменшення витрат і методів їх мобілізації. Організація й проведення XYZ-аналізу базується на таких припущеннях, як відповідність економії витрат зусиллям, вкладеним у виявлення резервів, і можливість досягнення економії, перш за все, шляхом зменшення фінансування ключових статей витрат, що мають високий вплив на загальні витрати підприємства.

XYZ-аналіз включає послідовне групування витрат підприємства за їх відносною часткою у сукупних витратах: X-витрати (найбільша група витрат, що становить більше половини їх загальної величини), Y-витрати (друга група витрат, що становить не менше чверті від їх загальної суми) і Z-витрати (третя група, що становить менше чверті сукупних витрат). Основний акцент при виявленні резервів для зменшення витрат або оптимізації структури витрат спрямовується на групу X-витрат, яка має найбільший потенціал для

досягнення значної економії, у той час як втручання в групу Z-витрат може бути менш ефективним. Інтеграція XYZ-аналізу з іншими фінансово-математичними методами підсилює його ефективність у швидкому прийнятті обґрунтованих управлінських рішень, зниженні витрат на їх реалізацію та удосконалення процесів формування і розподілу прибутку.

Підтримка фінансової стійкості є передумовою отримання прибутку в умовах війни. Для цього варто створити резервний фонд на випадок непередбачених обставин, диверсифікувати джерела доходів, щоб не залежати від одного ринку або сегмента, а також розглянути можливість отримання кредитів або грантів від держави або міжнародних організацій.

Важливо ефективно розподіляти прибуток, використовувати його для підтримки ЗСУ, допомоги постраждалим, забезпечення безперебійної роботи підприємства, виплачувати дивіденди акціонерам з урахуванням поточної ситуації та перспектив розвитку та інвестувати прибуток у розвиток підприємства, якщо це можливо та доцільно.

Стабільність і прибутковість підприємства в умовах війни залежить від забезпечення прозорості та комунікації. Потрібно інформувати акціонерів, співробітників та інших зацікавлених сторін про процеси формування та розподілу прибутку, забезпечити прозорість та чесність у прийнятті рішень, встановлювати чіткі критерії для розподілу прибутку.

В умовах дефіциту кваліфікованих кадрів вирішальне значення для удосконалення формування і розподілу прибутку має підвищення кваліфікації персоналу. Необхідно надати персоналу необхідні знання та навички для роботи з процесами формування та розподілу прибутку в умовах війни, проводити регулярні тренінги та семінари, мотивувати персонал на досягнення кращих результатів.

Подальші дослідження в сфері удосконалення процесів формування і розподілу прибутку підприємства мають бути орієнтовані на розробку комплексної системи планування, прогнозування та контролю, що охоплює всі етапи бізнес-процесів. Особлива увага має приділятися оцінці не лише

виробничих і фінансових активів, а також нематеріальних активів підприємства, таких як бренд, лояльність клієнтів і постійність клієнтської бази, а також конкурентні переваги, такі як технологічні інновації та «ноу-хау». Основна мета полягає в підвищенні ефективності та досягненні поставлених цілей у різних аспектах підприємницької діяльності.

Отже, у третьому розділі роботи за результатами комплексного дослідження процесів формування і розподілу прибутку підприємства визначені пріоритетні напрями підвищення прибутковості підприємства в кризових умовах.

Проведено факторний аналіз прибутку підприємства ПрАТ «ВФ Україна» та визначено резерви його зростання. Серед них розробка нових пропозицій для споживачів для нарощення обсягу реалізації послуг із максимальною економією та мінімізацією постійних витрат.

За результатами проведених розрахунків та виявлених резервів сформовано основні напрями підвищення прибутку ПрАТ «ВФ Україна», як от збільшення абонентської бази та середнього доходу на абонента, інновації та розвиток нових напрямів, зменшення витрат та підвищення ефективності управління процесами формування і розподілу прибутку.

Удосконалення процесів формування та розподілу прибутку має бути зорієнтоване на покращення ефективності функціонування підприємства в цілому з використанням сучасних підходів до планування доходів і витрат, підвищення його фінансової стійкості в сучасних умовах викликів і загроз.

ВИСНОВКИ

У роботі розкрито теоретичні засади формування, розподілу й використання прибутку підприємства та розроблено практичні рекомендації щодо підвищення прибутковості підприємства в кризових умовах.

У сучасних умовах розвитку ринкової економіки в Україні, прибуток відіграє важливу роль у функціонуванні будь-якого підприємства та в соціально-економічному розвитку країни в цілому. Однак значна частина підприємств не здатна забезпечити собі прибуток, що призводить до виникнення проблем у забезпеченні їхнього успішного функціонування та розвитку в сучасних кризових умовах.

За результатами теоретичного узагальнення розкрито економічну сутність прибутку підприємства, яка може розглядатися з кількох точок зору і являє собою кінцеву мету діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта, основу його подальшого самофінансування і економічного розвитку. Разом із цим прибуток виконує ряд функцій, що забезпечують соціально-економічний розвиток суспільства та економіки країни в цілому. Можливість отримання прибутку мотивує керівників підприємств до пошуку більш ефективних способів використання ресурсів, розробки продуктів, на які є попит, впровадження організаційних та технічних інновацій, що підвищують продуктивність. Підприємства, які забезпечують прибуток, сприяють економічному розвитку суспільства, створюють і збільшують суспільне багатство і підвищують добробут населення.

Розглянуто види прибутку підприємства за різними класифікаційними ознаками. Серед найвагоміших із них з позицій фінансового аналізу є поділ прибутку за видами діяльності підприємства на прибуток від операційної діяльності, фінансової та інвестиційної. Також в контексті дослідження процесів формування прибутку важливо аналізувати такі його види як маржинальний, валовий та чистий.

Охарактеризовано особливості формування, розподілу та використання прибутку суб'єкта господарювання, які мають процедурно типові алгоритми, утім на практиці коригуються в залежності від економічної кон'юнктури та інших чинників. Систематизовано фактори формування прибутку та охарактеризовані зовнішні і внутрішні фактори. Визначено, що на зовнішні чинники формування прибутку підприємство не має прямого впливу, на відміну від внутрішніх, які необхідно обов'язково враховувати для удосконалення цих процесів.

Узагальнено методичні засади аналізу прибутку та рентабельності підприємства. Визначено порядок комплексного аналізу прибутку підприємства, що включає детальне оцінювання обсягів, структури та динаміки доходів і витрат підприємства, аналіз формування прибутку та його розподілу з використанням прийомів горизонтального, вертикального, факторного аналізу та методу порівняння. Систематизовано й згруповано показники рентабельності підприємства, що мають використовуватися при дослідженні його прибутковості.

Проведено дослідження ресурсного забезпечення діяльності ПрАТ «ВФ Україна», його фінансового стану та фінансових результатів діяльності. За результатами аналізу встановлено, що ПрАТ «ВФ Україна» має стабільний фінансовий стан і високий потенціал у майновому, фінансовому та кадровому аспектах, а також достатній рівень ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості. Однак через знижений попит на послуги підприємства внаслідок безпрецедентної зовнішньої міграції умови війни, очікувано зменшився чистий дохід. Незважаючи на це, завдяки оперативному збільшенню інших операційних доходів та зменшенню операційних витрат, підприємству вдалося досягти прибутковості навіть у таких умовах.

Проаналізовано формування та ефективність використання прибутку ПрАТ «ВФ Україна». Отримані результати вказують на значну нерівномірність у формуванні позитивних і від'ємних грошових потоків. Проведений аналіз виявив слабкі місця у формуванні грошових потоків ПрАТ «ВФ Україна»,

включаючи необхідність підвищення ефективності використання грошових коштів, регулювання рівномірності та синхронності позитивних і від'ємних грошових потоків, а також формуванні позитивного чистого грошового потоку. Додатково важливо підвищити використання власних ресурсів для задоволення потреб підприємства та збільшення інвестицій у реальний сектор за рахунок позитивного чистого грошового потоку.

За результатами факторного аналізу прибутку ПрАТ «ВФ Україна» виявлено резерви його зростання, серед яких розробка нових пропозицій для споживачів з метою збільшення обсягів продажів, мінімізація постійних витрат та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів. Також для підвищення прибутку підприємства потрібно продовжувати підвищувати ефективність основної діяльності для перекриття додаткових інших фінансових та операційних витрат, що об'єктивно обумовлені умовами воєнного стану.

Обґрунтовано пріоритетні напрями удосконалення процесів формування та використання прибутку підприємства в умовах економічної невизначеності, які включають систематичний моніторинг макроекономічної ситуації та визначення пріоритетів розвитку підприємства, оптимізацію витрат з використанням сучасних методів їхнього моделювання, ефективний розподіл прибутку, забезпечення прозорості та комунікації, підвищення кваліфікації персоналу та розвиток кадрового потенціалу підприємства, підтримку фінансової стійкості та адаптивності підприємства в умовах ризиків та економічної невизначеності

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: Підручник. 3-тє вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2001. 460 с.
2. Cooper W.W., Seiford L.M., Tone K. Introduction to Data Envelopment Analysis and Its Uses: With DEA-Solver Software and References. New York : Springer, 2016. 354 p.
3. Бланк О.І. Управління фінансами підприємств : підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ: КНТЕУ, 2017. 792 с.
4. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств. : навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2013. 504 с.
5. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
7. Назаренко І.Ф. Генезис економічної сутності прибутку в умовах ринкової економіки. *Інфраструктура ринку*. 2022. Вип. 65. С. 29-37.
8. Машлій Г., Мосій О. Фінансові результати діяльності підприємств в Україні: аналіз сучасного стану та напрями вдосконалення управління. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2015. Вип. 2 (13). С. 261- 267.
9. Орехова А.І., Костюченко А.І. Економічна сутність категорії прибуток. *Інноваційна економіка*. 2013. № 7(45). С. 313-316.
10. Оксенюк Т. М. Прибуток як фінансовий результат діяльності в поглядах меркантилістів і фізіократів. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2012. № 2. Т. 1. С. 155–157.
11. Ricardo D. On the Principles of Political Economy and Taxation (1821). Kessinger Publishing. 2009. 689 p.
12. Knight F. H. Risk, Uncertainty and Profit. New York, 1965. <http://www.econlib.org/library/Knight/knRUP.html>

13. Майборода О.Є., Сукрушева Г.О., Куліш Є.В. Теоретична сутність категорії «прибуток підприємства». *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 10. С. 310-313.
14. Волинчук Ю. В., Купира О. І. Генезис теорій прибутку підприємства. *Економічний форум*. 2014. № 3. С. 159-166.
15. Charnes A., Cooper W.W., Rhodes E. Measuring the efficiency of decision making units. *European J. of Operational Research*. 1978. Vol. 2. P. 429-444.
16. Кривицька О.Р. Сутність прибутку як економічної категорії: еволюційний підхід і сучасне бачення. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2015. № 7 (2). С. 82-86.
17. Власенко Т. Ю., Стародубцева О. С. Прибутковість підприємства: сутність та ефективність управління. *Молодий вчений*. 2018, № 64.12. С. 256-259.
18. Богацька Н. М. Прибуток підприємства: його роль, формування та резерви збільшення в умовах ринкової економіки. *Ефективна економіка*. 2019. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7253>
19. Базілінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 328 с.
20. Бегун С. Особливості аналізу фінансового стану підприємства в умовах воєнного стану. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2023. №4 (32). С. 36–42.
21. Гаєвська Л.М. Підприємницька діяльність: підручник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. 500 с.
22. Ковальська Л.Л., Кривов'язюка І.В. Економіка підприємства: підручник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 620 с.
23. Онищенко С.В., Маслій О.А., Глушко А.Д., Загорюлько Т.А. Виклики та загрози соціально-економічній безпеці України в умовах воєнного стану. *Економіка і регіон*. 2023. №1 (88). С. 135-143. URL: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(1\)-38](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(1)-38)
24. Вовк О.М., Ковальчук А.М., Комісаренко Я.І., Джулай А.В. Прибуток та рентабельність як детермінанти розвитку підприємства. *Modern*

Economics. 2020. № 21(2020). С. 37-44. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.V21\(2020\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V21(2020)-06)

25. Шевчук С.В. Теоретичні аспекти класифікації прибутку. *Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки*. 2010. № 4(54). С. 201-203.

26. Кудренко Н.В., Маслюченко Д.І. Формування і розподіл прибутку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 20. С. 982-985.

27. Стащук О.В., Шептицька Л.Р., Крижанівський С.О. Особливості формування прибутку на підприємстві. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 49. С. 291-296.

28. Гайбура Ю. А., Загнітко Л. А. Прибутковість підприємства: поняття, фактори, резерви. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2017. № 24 (2). С. 99–104.

29. Onyshchenko S., Hlushko A., Maslii O., Skryl V. Risks and Threats to Economic Security of Enterprises in the Construction Industry Under Pandemic Conditions. *Lecture Notes in Civil Engineering*. Vol 181. P. 711-724.

30. Колісник О., Томша А. Особливості формування та розподіл прибутку підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. № 25. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-15>

31. Косянчук Т.Ф., Кучма С.В. Теоретичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства за сучасних умов. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2014. № 3. Т. 3. С. 113–116.

32. Єпіфанова І. Ю., Гуменюк, В. С. Фактори зростання прибутку підприємства. *Молодий вчений*. 2016. №7 (34). С. 46-49.

33. Маслій О., Ківшик О., Котелевець М. Загрози економічній безпеці держави в умовах глобальних перетворень. *Економічний простір*. 2023. №183. С. 25-30. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/183-4>

34. Onyshchenko S., Maslii O., Ivaniuk B. The Impact of External Threats to the Economic Security of the Business. 7th International Conference on Modeling, Development and Strategic Management of Economic System: Collection of scientific articles. Atlantis Press, Paris, France, 2019. С. 156–160.

35. Чепка В., Свідерська І., Гавриленко Ю. Фінансовий стан підприємства: теоретичні основи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 19-20. С. 96-102.
36. Деркач О.В., Кавтиш О.П. Проблеми аналізу фінансового стану підприємств. *Ефективна економіка*. 2013. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2013>
37. Сокольська Р.Б., Зелікман В.Д. Фінансовий аналіз: Ч. 2. Спеціальні методи фінансового аналізу. Дніпро: НМетАУ, 2016. 76 с.
38. Ширягіна О.Е. Методика аналізу фінансових результатів підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2010. № 5. С.60-65.
39. Лазарєва А. С. Особливості аналізу фінансових результатів на підприємстві. *Управління розвитком*. 2013. 257с.
40. Яцух О. О., Захарова Н. Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2018, № 3. С. 173–180.
41. Каминський П. Д. Прибуток та рентабельність як показники ефективності діяльності підприємства. *Вісник Донецького університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського*. 2016. № 1.64. С. 160-167.
42. Жук Н. Аналіз фінансового стану як домінуючий індикатор фінансової безпеки підприємств. *Вісник економіки*. 2022. Вип. 4. С. 97-112.
43. Готра В.В., Ріпич В.В., Дячок А.В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. *Економіка і суспільство*. 2017. № 8. С. 219-223.
44. Онищенко С.В., Маслій О.А., Глушко А.Д., Черв'як А.В. Загрози соціально-економічній безпеці України: монографія. Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2022. 375 с.
45. Лебедева А.М. Методичні аспекти аналізу рентабельності діяльності підприємства. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2012. № 17. Вип. 3-4. С. 29-36.

46. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. 2-ге вид. Київ: КНЕУ. 2014. 592 с.
47. Ковальчук Т. М., Вергун А. І. Аналіз фінансового стану підприємств за видами економічної діяльності. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія : Економічні науки. 2020. Вип. 38. С. 96-99.
48. Дудукало Г.О. Аналіз методів оцінювання ефективності управління діяльністю підприємства. *Ефективна економіка*. 2012. № 3. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1031>
49. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. для самот. вивчення дисципліни. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Знання-Прес, 2015. 287 с.
50. Воробйова Н.П., Музиченко Р.О. Аналіз фінансового стану підприємства: сутність та необхідність. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2017. №13. С. 116-123.
51. Денисенко М.П., Зазимко О.В. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. *Агросвіт*. 2015. № 10. С. 52-58. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/10_2015/10.pdf
52. Тимчишин-Чемерис Ю. В., Гвоздь С. І. Поняття ділової активності підприємства та напрями її підвищення. *Наука онлайн*. 2015. №14. С. 161-170.
53. Масюк Ю.В., Качур В.С. Економічна сутність ділової активності підприємства та підходи до її оцінки. *Ефективна економіка*. 2019. № 10. С. 48-54.
54. Онищенко С.В., Маслій О.А., Пантась В.В. Ділова активність бізнесу в Україні: цифрова трансформація та сталий розвиток. *Економіка і регіон*. 2024. № 1 (92). С. 136-146. DOI: 10.26906/EiR.2024.1(92).3321
55. Яценко В. М., Шинкаренко О. М., Бразілій Н. М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Черкаси: ЧДТУ, 2010. 267 с.
56. Волощук Н. Ю. Формування комплексного фінансового аналізу та діагностики діяльності підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Економіка. 2017. Вип. 1(2). С. 242-248.
57. Євсєєва О.О., Анікіна О.С., Нікуліна С.В. Актуальність формування універсального підходу до оцінки фінансового стану підприємства на основі

показників форм фінансової звітності. *Економічний простір*. 2019. № 148, С. 129-143.

58. Вареник В.М., Євтушенко Я.С. Діагностичний аналіз ефективності управління активами підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Вип. 1. С. 117–122.

59. Нікіфорова Л. О. Суть і основні завдання фінансової діяльності підприємства. Вінниця: ВНТУ, 2016. 138 с.

60. Сметанюк О.А., Причепа І.В., Білоконь Т. М. Особливості аналізу фінансового стану підприємства в умовах обмежених обсягів інформаційного забезпечення. *Ефективна економіка*. 2022. № 9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_9_22

61. Офіційний сайт компанії «ВФ Україна». URL: <https://www.vodafone.ua/>

62. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 342 с.

63. Крилова О.В. Грошові потоки в системі забезпечення платоспроможності підприємства. *Економіка та держава*. 2019. № 7. С. 30–33.

64. Бондаренко О.М., Матківська Т.Я. Аудит грошових коштів: організація проведення, проблеми та вдосконалення. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020, випуск 4/2. С. 6-9.

65. Чемчикаленко Р.А., Майборода О.В., Ланевський М.Є. Особливості комплексної оцінки фінансового стану підприємства. *Економіка і суспільство*. Серія: Гроші, фінанси і кредит. 2017. №13. С. 1263-1267.

66. Сорока Й.Й. Зарубіжний досвід оцінювання фінансового стану підприємств в сучасних умовах господарювання. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія : Економіка. 2015. Вип. 2. С. 363-367. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuec_2015_2_63

67. Нагаєва Г.О. Обґрунтування показників ефективності політики фінансування оборотних активів. *Вісник Харківського національного технічного*

університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2017. Вип. 185. С. 183-290.

68. Свінцицька О.М. Планування діяльності підприємства : Навчальний посібник. 2-е вид., перероб. і доп. К. : Кондор, 2009. 264 с.

69. Шаховалова Є.О. Управління прибутком: теоретичний аспект. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2013. № 2. Т. 3. С. 216-222.

70. Семенова О.М., Середа І.В. Резерви підвищення рентабельності підприємства на основі факторного моделювання. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2014. № 1 (63). С. 162-167.

71. Куцай Н.С., Демчук В.О. Сутність, задачі та етапи управління фінансовим станом підприємства. *Modern Economics*. 2021. № 25. С. 92-97.
URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.V25\(2021\)-14](https://doi.org/10.31521/modecon.V25(2021)-14)

72. Тульчинська С. О., Бершадська І. І., Методи управління прибутком підприємства. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2017. № 20. С. 181-188.

73. Пугач О.А. Моделювання загроз системі економічної безпеки національної економіки з позицій їх своєчасного виявлення та передбачення. *Економіка і регіон*. 2015. № 3(52). С. 103-109.

74. Костецький В.В., Бутов А.М. Напрями побудови системи управління фінансовими ризиками на підприємстві. *Український журнал прикладної економіки*. 2016. Том 1. №3. С. 40-44.

75. Ткаченко Є.Ю. Сучасні підходи до управління прибутком промислового підприємства. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2011. № 47. С. 270-276.

76. Костенко Ю., Короленко О., Гузь М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022, № 43.
URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77>.

77. Беялов Т.Е., Олійник А.В. Фінансова стійкість підприємства та шляхи її зміцнення. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2016. № 12 (22), 2 т. С. 22-26.

78. Onyshchenko V., Onyshchenko S., Maslii O., Maksymenko A. Systematization of Threats to Financial Security of Individual, Society, Business and the State in Terms of the Pandemic. *Lecture Notes in Civil Engineering*. 2023. Volume 299. P. 749-760.

79. Скалюк Р.В. Економічний механізм управління фінансовими результатами господарської діяльності промислових підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук: спец. 08.00.04. Хмельницький, 2012. 20 с.

80. Білоусова О.С. Фінансове планування підприємств в управлінні процесами збалансування фінансів реального сектора. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. № 3(1). С. 45–54.

81. Білошапка В.А. Резерви зростання результативності бізнесу в умовах економічного спаду. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. №1(155). С. 115-117.

82. Сич О.А., Калічак О.А. Дискримінантний аналіз і його застосування в прогнозуванні банкрутства підприємства. *Молодий вчений*. Серія: Економічні науки. 2017. №2(42). С. 333-339.

83. Суханова А. В. Гацанюк В. В. Прибутковість підприємства та шляхи її підвищення URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/01/430.Pdf>

84. Єпіфанова І. Ю., Гуменюк, В. С. Фактори зростання прибутку підприємства. *Молодий вчений*. 2016. №7 (34). С. 46–49.

85. Денисенко Л.О., Кучерявенко Ю.О. Шляхи поліпшення процесу управління прибутком на підприємстві. *Проблеми економіки організації та управління підприємствами*. Вісник КНУТД. 2014. № 1. С. 145–152.

86. Николишин С. Є. Прибуток підприємства та особливості управління ним. *Молодий вчений*. 2017. № 2 (42). С. 299-303.

87. Дробишева О. О., Бучакчійська Ю. М. Управління прибутком підприємства в умовах кризи. *Вісник Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України*. Економічні науки. 2019. Вип. 1. С. 21–26.